

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 6

София, срѣда, 21 ноемврий

1928 г.

9. заседание

Вторникъ, 20 ноемврий 1928 година

(Открито отъ председателя А. Ц. Цанковъ, въ 16 ч. 40 м.)

Председателътъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни представители: Мито Аврамчовъ, Любомиръ Айвазовъ, Николай Алексиевъ, Никола Андреевъ, Ставри Андреевъ, Никола Аретовъ, Христо Баралиевъ, Милко Бсечевъ, д-ръ Иванъ Бешковъ, Борисъ Навовъ Бошковъ, Стефанъ Бояджиевъ, Илия Бояджийски, Димитъръ Бъровъ, Ради Василевъ, Герасимъ Ангеловъ Величковъ, Добри Витановъ, Никола Владовъ, Петъръ Гаговъ, Кимонъ Георгиевъ, Стойчо Георгиевъ, Страшимиръ Георгиевъ, Христо Горневъ, Георги Данковъ, Панайотъ Данчевъ, Добри Даскаловъ, Стою Джуджевъ, Владимиръ Димитровъ, Стефанъ Димитровъ, Василъ Драгановъ, Георги Драгневъ, д-ръ Никола Думановъ, д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ, Георги Енчевъ, Трифонъ Ерменковъ, д-ръ Димо Желѣзовъ, Димитъръ Зографски, Василъ Игнатовъ, Георги Казанаклиевъ, Иванъ Казанджиевъ, Трифонъ Капитановъ, Левъ Кацковъ, Иванъ Кирпиковъ, Славейко Клисурски, Колю Кожаклиевъ, Иванъ Колевъ, Кънчо Кънчевъ, Стоянъ Кърловъ, Димо Кърчевъ, Коста Лулчевъ, Иванъ Лѣкарски, Добри Даневъ Манасиевъ, Йосифъ Марулевъ, Тончо Мечкарски, д-ръ Кънчо Милановъ, Милу Милевъ, Петъръ Миновъ, Василъ Митевъ, Добри Митевъ, Иванъ Михайловъ, Запрянъ Миховъ, Димитъръ Мишайковъ, Емануилъ Начевъ, Радко Начевъ, Иванъ Петровъ Недѣлковъ, Георги Нешковъ, д-ръ Борисъ Николовъ, Петъръ Панайотовъ, Стефанъ Пѣйчевъ, Вичо Петевъ, Аврамъ Стояновъ, Петровъ, Иванъ Петровъ, Георги Поповъ, Първанъ Първановъ, Александъръ Радоловъ, Николай Савовъ, Стоименъ Савовъ, Георги Симеоновъ, Кирилъ Славовъ, Никола Сребърниковъ, Димитъръ Стефановъ, Стефанъ Стефановъ, Никола Костовъ Тахтаджи, Ангелъ Томчевъ, Недѣлко Топаловъ, д-ръ Йосифъ Фаденхехтъ, Иванъ Христовъ, Кирко Цвѣтковъ Христовъ, Петъръ Цуцумановъ, Антонъ Ченгелиевъ, д-ръ Никола Чирпанлиевъ, Георги Юртовъ, Теню Янгъзовъ и Димитъръ Яневъ)

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е разредило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Димитъръ Ивановъ II — 7 дни;
 На г. д-ръ Иванъ Бешковъ — 3 дни;
 На г. Василъ Александровъ — 1 день;
 На г. Атанасъ Каишевъ — 10 дни;
 На г. Ангелъ Узуновъ — 1 день;
 На г. Христо Баевъ — 2 дни;
 На г. д-ръ Владимиръ Бурилковъ — 2 дни;
 На г. Стою Джуджевъ — 4 дни;
 На г. Запрянъ Миховъ — 4 дни;
 На г. Тончо Мечкарски — 2 дни;
 На г. Георги Драгневъ — 3 дни;
 На г. Петко Палиевъ — 1 день;
 На г. Колю Кожаклиевъ — 5 дни;
 На г. Радко Начевъ — 4 дни;
 На г. Добри Даскаловъ — 2 дни;
 На г. Петъръ Миновъ — 2 дни;

На г. Георги Желѣзовъ — 1 день;
 На г. Страшимиръ Георгиевъ — 2 дни;
 На г. Вичо Петевъ — 4 дни;
 На г. Герасимъ Ангеловъ — 3 дни;
 На г. Еню Колевъ — 1 день и
 На г. Ставри Андреевъ — 8 дни.

Постъпило е питане отъ народния представителъ г. Величко Кознички до г. министра на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ, съ което моли г. министра да му отговори, защо не се открие една спирка до с. Преколница по желѣзнопътната линия Кюстендилъ—Гюешево, което се иска отъ населението.

На това питане ще се отговори по реда.

В. Кознички (о. л.): Има повече отъ 20 дни, откакто съмъ отправилъ едно питане къмъ г. министъръ-председателя, съ което го моля да ми отговори, кога ще се вдигне военното положение въ Кюстендилския и Петричкия окръзи. Моля Ви, бъдете така добри да напомните на г. министъръ-председателя да ми отговори на питането, защото въпросътъ е отъ много важенъ характеръ.

Председателътъ: Да, да, ще му напомня.

Пристъпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за общественитъ осигуровки.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Замѣстникъ-секретаръ Т. Кожухаровъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 10)

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Законопроектътъ, който ни предстои да разглеждаме, измѣня и допълня два отдѣла отъ закона за общественитъ осигуровки — отдѣла за пенситъ на осигуренитъ работници и отдѣла за медицинската служба при фонда „Обществени осигуровки“.

Съ законопроекта се подобряватъ до известна степенъ пенситъ на осигуренитъ работници. По този въпросъ азъ мисля, че нѣма защо да ставатъ голѣми дебати. Наистина, подобрението на тѣзи пенсии не е голѣмо, но при сегашното положение, а главно поради базата, върху която е поставена осигуровката, по-голѣми пенсии, по-голѣми възнаграждения е невъзможно да се дадатъ, за да може да се гарантира фондътъ „Обществени осигуровки“.

Ето защо, по този въпросъ азъ нѣма да се спирамъ, при все че, когато става дума за пенситъ, би трѣбвало отъ това мѣсто да се повдигне общиятъ въпросъ за инвалиднитъ пенсии у насъ. Споредъ моето схващане, въпросътъ за инвалиднитъ пенсии у насъ изобщо не е добре разре-

шенъ. Но ние не сме въ състояние да дадемъ много голѣми пенсии. Па не само у насъ, но и въ всѣка една държава, колкото и да е тя стопански и финансово силна, не е възможно да се дадатъ толкова голѣми инвалидни пенсии, щото тѣ да удовлетворяватъ всичкитѣ нужди на пенсионера. Това не е ставало и не става никѣде. Но, паралелно съ това, въ културнитѣ страни, въ странитѣ, въ които съществува инвалиденъ въпросъ и се разглежда отъ гледището на общата трудопроизводителностъ, така да се каже, въ страната, тамъ се предприематъ нѣща, които даватъ възможностъ да се използва останалата работоспособностъ на инвалидитѣ, т. е. на тѣзи, които сѣ изгубили въ известна степенъ или въ крайна степенъ своята работоспособностъ. Напр., ако нѣкой е ослѣпѣлъ съ дветѣ очи при изпълнение на служебния си дългъ или другъ е изгубилъ двата си крака, дава му се, наистина, известна пенсия, но, както казахъ, понеже никѣде, въ никоя държава пенсията не е така голѣма, че да може да удовлетвори всичкитѣ нужди на семейството на инвалида, въ другитѣ държави се предприематъ такива мѣрки, че да бѣдатъ употребени за трудъ останалитѣ му здрави две ръце, за да може той да добие още известни доходи съ своя трудъ, та съ тѣхъ и пенсията си да може по такъвъ начинъ да се препитава.

Съ това се постига и друга една задача отъ голѣмо морално значение: посредствомъ тия учреждения, посредствомъ помощта на държавата, инвалидитѣ се учатъ на работа, а не както е у насъ, за голѣмо съжаление, кѣдето голѣма частъ отъ нашитѣ инвалиди се превръщатъ въ ленивци или просеци.

Другъ единъ недостатѣкъ по разрешението на инвалидния въпросъ у насъ е тоя, че неработоспособността у насъ се преценява по така наречената физиологична неработоспособностъ, а не по професионалната неработоспособностъ. Въ други страни, кѣдето върху този принципъ се базиратъ размѣритѣ на пенситѣ, се получава следното: на тия, които абсолютно не могатъ да изпълняватъ старата си професия, даватъ имъ се по-голѣми пенсии, въобще има градация въ пенситѣ. Напр., въ Австрия за едно и също страдание има 12 категории пенсии, като се взема въ съображение не само работоспособността, но и много други условия, много други качества на инвалидитѣ.

Азъ мисля, че и у насъ би трѣбвало да се разреши така общиятъ инвалиденъ въпросъ. Тогава ще се получи следното: на много голѣма частъ отъ нашитѣ пенсионери, които иматъ инвалидна пенсия, ще се съкратятъ пенситѣ, а на много малка частъ пъкъ ще се увеличатъ, но въ края на краищата въ резултатъ ще се получи една сума, съ която ще трѣбва да се уредятъ специални обществени и социални грижи, за да може по този начинъ всѣки инвалидъ, при дадената неработоспособностъ, да бѣде повече продуктивенъ, отколкото е сега. За тази целъ въ всички културни държави сѣ устроени специални училища. И би трѣбвало г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда да се позанимае въ това отношение и, ако е възможно, чакъ по-скоро да се тури едно начало въ това направление — известна категория инвалиди, които, следъ като сѣ пострадали, не могатъ да изпълняватъ професионната си, да се обучаватъ на другъ трудъ, на друга работа.

Ако така общо се погледне на инвалидния въпросъ у насъ, действителна ще престанатъ много оплаквания и нѣма да се създава това недоволство въ обществото, че държавата не се грижи, че тя изоставя инвалидитѣ — въобще ще се постигнатъ много по-добри резултати, отколкото при сегашната система, при сегашното положение на нѣщата.

Следъ това минавамъ на другата, по-специалната частъ — уреждането на медицинската служба въ фонда „Обществени осигуровки“. Тая служба въ проекта преди 4 години се предвиждаше да се уреди по стария типъ, т. е. министерството назначава лѣкари, които ще лѣкуватъ всичкитѣ осигурени работници. Тогава, като се взе предъ видъ, какъ се лѣкуватъ у насъ болнитѣ въ градскитѣ и държавнитѣ амбулатории, какви сѣ резултатитѣ отъ това лѣкуване; второ, като се взе предъ видъ тогава, че у насъ нѣма достатъчно много такива държавни заведения, кѣдето фондътъ „Обществени осигуровки“ би могълъ да праща своитѣ болни; като се взе предъ видъ, че нашитѣ държавни болници сѣ недостатъчни въобще за населението, и че при уредяването на тоя фондъ „Обществени осигуровки“ постѣпването на болнитѣ въ болницитѣ ще се увеличи, въобще като се взеха предъ видъ всичкитѣ наши условия, тогава се дойде до заключение, че тая система — назначаването на лѣкари отъ министерството,

назначени лѣкари — нѣма да даде добъръ резултатъ, нѣма да бѣдатъ доволни нито работницитѣ, пъкъ и нито министерството ще бѣде доволно, а главно фондътъ „Обществени осигуровки“ още въ първия моментъ ще се очути въ едно положение да не може да даде нуждната помощъ на всички, които я търсятъ, и, следователно, за-конътъ още при първото прилагане щѣше да срещне, така да се каже, едно недоволство отъ страна на работници, защото фондътъ „Обществени осигуровки“ не можеше изведнѣжъ да се мобилизира, не можеше изведнѣжъ да уреди всички нуждни учреждения, за да лѣкуватъ болнитѣ и съ това щѣше да предизвика още въ първото време едно недоволство — нѣщо, което не трѣбваше да се допуска. И тогава се препорѣчва на г. министъра системата на свободния изборъ на лѣкарь. Г. министърътъ тогава се възпротиви, не искаше да приеме тази система главно по две съображения: че при тая система се злоупотрѣбвява повече както отъ страна на лѣкаритѣ, така и отъ страна на работницитѣ. Когато се дадохъ увѣрения на г. министъра, че лѣкарското съсловие ще упражнява една ефикасна самоконтрола, и че ще се създаде по единъ или по другъ начинъ законоположение или въобще ще се регламентира частната практика на лѣкаритѣ, тогава г. министърътъ се съгласи и, намѣсто „назначени лѣкари“, се възприе принципътъ на свободния изборъ на лѣкарь.

Министъръ Ц. Бобошевски: Ограничения.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Не ограничения — общъ, широкъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Това трѣбва да се каже.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Отъ нѣколко време следъ прилагането на закона, обаче, почнаха да се правятъ извѣщения, че тая система на този неограниченъ свободенъ изборъ на лѣкарь не е добра главно поради това, че тая система е много скѣпа, че се допушатъ повече своеволия, повече разточителство на фонда. И затова г. министърътъ въ миналогодишния Висшъ съветъ на труда направилъ предложение, за да обсъди Висшиятъ съветъ на труда тая система и се направилъ едно предложение да се въведе системата за лѣкуване на осигуренитѣ чрезъ така нареченитѣ тогава диспансери, но въ сѣщностъ, както бѣха представени, изглеждаше, че се иска да се установятъ едни обикновени амбулатории. Висшиятъ съветъ на труда тогава, като разгледа този въпросъ, намѣри, че мотивитѣ, които се представляватъ за измѣнение на тая система, сѣ недостатъчно обосновани, и затова се реши по принципъ да се избере комисия, които да изучатъ този въпросъ и да направятъ своитѣ конкретни предложения на следуюция съветъ. Обаче какво излѣзе? И въ следуюция Висшъ съветъ на труда комисиятъ по всичкитѣ други въпроси основно бѣха си приготвили своитѣ доклади въз основа на данни отъ нашата действителностъ, а по тоя въпросъ комисията излѣзе, така да се каже, безъ данни. И болшинството въ съвета постоянно подчертаваше и въ края на краищата общото заключение бѣше: нѣма данни, по които да се докаже, че своеволия и разточителство се наблюдаватъ повсемѣстно и навсѣкѣде, че това, което се изнася, сѣ частни явления, сѣ явления, които излизатъ, така да се каже, вѣнъ отъ общата норма и заради това се прибѣгна не до едно коренно измѣнение на тая система, а до едно частично измѣнение, до единъ така нареченъ ограниченъ изборъ на лѣкарь.

Министъръ Ц. Бобошевски: Свободенъ изборъ — микстъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Но доколко тази система е най-пригодната се вижда и отъ мотивитѣ на г. министъра, който казва, че съ това се прави опитъ за една стегната организация. Азъ не съмъ голѣмъ парламентаристъ, за да обсъжда този въпросъ, — дали съ закони ние може да създаваме положения за правене на опити. Това е другъ въпросъ. Азъ се питамъ: имаше ли запрещение въ досегашния законъ да се правятъ опити въ едно или друго направление въ тая система? Азъ мисля, че нѣмаше запрещение, и ако досега не се направиха опити въ това направление, азъ смѣтамъ, че трѣбваше поне да се излѣзе съ едни положителни данни, за да се каже, че тази система е много скѣпа преди всичко, защото действително фондътъ „Обществени осигуровки“, по болестъ главно, трѣбва да се базира върху общата сума, която се получава.

Министър Ц. Бобошевски: По 5 милиона лева дефицити.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Да, ще говоримъ по тѣзи дефицити, г. министре.

Министър Ц. Бобошевски: Отъ постъпленията.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Сега най-много се спори по този въпросъ — и тамъ е съществената работа, г. г. народни представители, ако действително тая система е много скъпа, ако по тая система се харчеше толкова много пари, щото се губи всѣкаква смисълъ, не оставатъ резерви за другитѣ предприятия, за болници и т. н. и т. н., тогава трѣбва да му се търси цѣрѣтъ, трѣбва да се измѣни тази система. Но нека се спремъ на това: имаме ли ние данни, за да твърдимъ, че тая система е скъпа? Азъ мисля, че не е този начинътъ и методътъ да се доказва, че всѣка година сме въ дефицити. Защото, преди всичко, ние не знаемъ колко сѣ болнитѣ между работницитѣ, ние не знаемъ каква е заболяемостта между работницитѣ. Ами ако действително тази заболяемостъ е много голѣма, разбира се, че трѣбва да се правятъ разходи. И, следователно, ние трѣбва да имаме основния елементъ, за да кажемъ скъпа ли е тази система, или не е скъпа. Досега, за голѣмо съжаление, при всичко че законътъ е въ сила въ продължение на 4 години, ние нѣмаме едни подробни данни, за да ни се каже, колко души работници боледуватъ презъ годината, колко срдно дни боледуватъ, за да видимъ тогава при такава заболяемостъ, при толкова срдно лѣчебни дни, дали похарченитѣ пари отговарятъ на действителността. Такова нѣщо ние нѣмаме. Имамъ нѣщо особено въ последния годишенъ отчетъ на отдѣлението по труда за 1926 г. За до 1926 г. такива подробни сведения по функционирането, по упражнението на този законъ, нѣмаме. Тукъ тѣзи сѣ по-пълни, но всетаки тѣ не ни даватъ отговоръ на зададения въпросъ.

Какво виждаме ние въ този отчетъ? Въ таблица 12 е вписано, че отъ фонда „Болестъ“ тази година сѣ се ползували 21.519 работника, за които е похарчено и за парична помощъ, и за 75-дневна парична помощъ, и за погребения, и за бременностъ, и за майчинство — всичко 10.052.226. Добре. Нека разгледаме сега тѣзи 21.000 работници крѣгло, които сѣ били болни, много ли сѣ. Сравнени сѣ общото число работници 156.668 души, излиза, г. г. народни представители, че отъ нашето работничество презъ годината сѣ боледували само 14%. Тази цифра за мене е много важна и азъ обръщамъ сериозното внимание върху нея. Значи, у насъ презъ посочената година 86% отъ работничеството не е боледувало сериозно. Това показва, че или службата е била добра, че е помагала, за да не боледуватъ, или пъкъ че самото работничество е здраво и силно, и не боледува.

И. п. Янчевъ (з. в): Много добре е нахранено!

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Това е цифрата. Тя е невѣроятна. Азъ смѣтамъ, че повече сѣ боледували. Защо? Да вземемъ умираиията отъ 15 до 60-годишна възраст. У насъ, споредъ статистиката, на 1.000 мъже и жени отъ 15 до 60-годишна възраст умиратъ отъ 6—18 за различнитѣ възрасти. Сега, ако вземете, споредъ статистиката, на единъ умрѣлъ колко болни е имало, колко боледуватъ — защото всѣки, който боледува, не умира, умиратъ известенъ процентъ и то малъкъ процентъ — ще видите, че действително у насъ работницитѣ, които сѣ ползвали отъ фонда „Обществени осигуровки“ и сѣ получили парични помощи, значи сериозно болнитѣ, сѣ много малко.

Да видимъ сега за тѣхъ похарчено ли е много. Ако раздѣлите 10 милиона лева на 21 хиляди работници, ще видите, че всѣки боленъ срдно е получилъ 418 л. помощъ. Тази помощъ на колко болнични дни съответствува? Срдно взето, се даватъ 30—40 л. на работникъ като парична помощъ споредъ различнитѣ градации, споредъ дневната заплата, която получава работникътъ. Като раздѣлите тия 418 л. на срдната дневна помощъ, излиза, че всѣки единъ боленъ е ималъ отъ 10 до 15 болнични лѣчебни дни. Много ли е това? Не е много, г-да. Взето пропорционално къмъ общото число на работницитѣ, е свършено малко. Статистикитѣ на чуждитѣ държави даватъ много по-голѣми цифри. Ето защо тѣзи данни, които ни се даватъ за похарченитѣ суми като парична помощъ по фонда „Болестъ“, показватъ, че тази система не е лоша.

Но нека отидемъ да видимъ други данни. По другата таблица по фонда „Болестъ“, изразходвано е за лѣчение

19.190.966 л. Тукъ влизатъ амбулаторнитѣ лѣчения, плащанията на лѣкари хонораръ, за амбулаторенъ прегледъ и за прегледъ въ кѣщи, за болници, за санаториуми, за лѣкарства, за бани и курорти, за жболѣкарски хонораръ, за превозни срдства на лѣкаритѣ, за протези и т. н. Ако раздѣлимъ тѣзи 19 милиона лева на общото число на работницитѣ, какво ще излѣзе? Излиза, че срдно за всѣки осигуренъ работникъ се харчи годишно 123 л. Тази цифра на какво съответствува, т. е. сѣ тѣзи срдства колко болнични лѣчебни дни могатъ да се заплатятъ? Като вземемъ най-минималнитѣ цифри и смѣтнемъ, че единъ боленъ на день струва най-малко 60 л. — срдно взето по-малко отъ 60 л. не е възможно — тази сума представлява 2 дена. Значи, всички осигурени работници срдно сѣ боледували 2 дена презъ годината. Това много ли е? Ако погледнемъ на насъ, които живѣемъ при много по-добри условия, ще видимъ, че срдно на човѣкъ въ кѣщи се падатъ много повече дни презъ годината, въ които да се нуждае отъ лѣкарска помощъ, отъ лѣкарства и т. н. Ето защо азъ смѣтамъ, че даннитѣ, които ни се даватъ, говорятъ тѣкмо обратното — че тази система не е скъпа.

Но ще кажете, че тази комбинация на цифритѣ е теоритична, че не отговаря на действителността, че така не може да се разсѣждава. Добре, приемамъ това възражение. Но питамъ се: като става въпросъ още отъ 2-3 години насамъ, че тази система е лоша, че тя трѣбва да се измѣни, не трѣбваше ли поне да се проучи, на основание даннитѣ, които има въ Инспекцията на труда? Възражая се, че не може да се проучи, защото лѣкаритѣ сѣ виновати, защото не даватъ ведомости, защото не даватъ сведения за наименованията на болеститѣ. Вѣрно е това възражение. Но дотогава, докогато у насъ нѣма регламентация по въпроса за пазенето на професионалната тайна, вие не можете да заставите лѣкаритѣ да ви даватъ сведения по всички заболявания. Това трѣбва да бѣде уредено съ законъ — че лѣкаритѣ сѣ длѣжни, въпрѣки професионалната тайна, да записватъ всичкитѣ болести. Възможно ли е това? Уредете го съ законъ, и тогава ще имате сведения.

Но да кажемъ, че лѣкаритѣ сѣ виновати. Добре, приемамъ това възражение. Но, за Бога, до сега тѣзи милиони, дето сѣ изплащани, нали сѣ изплащани въз основа на нѣкакви документи, сѣ които се удостоверява, кой кого е лѣкувалъ? Всѣки лѣкаръ представлява ведомостъ, въ която е писано името на болния, когото той е лѣкувалъ, адреса му, заведението, въ което работи, диагнозата — хайде, тя е погрѣшна, признавамъ — но и колко дни го е лѣкувалъ. По тая ведомостъ се прави смѣтката на лѣкаря и му се плаща, по смѣтитѣ тия ведомости трѣбваше да се състави едно сведение и да ни се каже: толкозъ болни сѣ лѣкувани презъ годината, толкозъ лѣчебни дни сѣ изкарани и за толкозъ лѣчебни дни е платено толкозъ и толкозъ. Тогава ние щѣхме да можемъ да обсъдимъ въпроса действително скъпа ли е или не съществуващата система. Но, хайде, да кажемъ тия ведомости отиватъ въ финансовото управление и не могатъ да послужатъ за съставянето на такава статистика. Ами че всѣка година нали отъ министерството събирате работническитѣ книжки и ги замѣнявате съ други? Въ тия работнически книжки е записано всичко. Ако тѣхъ ги бѣхте класирали, щѣше да се получи следното, г. г. народни представители: толкозъ и толкозъ работници презъ годината хичъ не сѣ боледували, толкозъ и толкозъ работници сѣ боледували веднѣжъ, дваждъ, триждъ и т. н., и щѣхме да знаемъ тогава срдното число на лѣчебнитѣ дни, презъ които всѣки единъ работникъ се нуждае отъ лѣкуване, щѣхме да имаме действително една статистика, която щѣше наистина да потвърди, че тази система е скъпа. Но щѣше да стане нѣщо друго, и на това азъ обръщамъ особено вниманието ви. Ако бѣше направено такава разузнаване, щѣше именно тогава да излѣзе най-вече, кой е дефектътъ на тая система. Тогава, може би, щѣхме да дойдемъ до същото това заключение, което сега априорно се мисли, именно, че се правятъ злоупотребления. Щѣше да се получи, г. г. народни представители, следната картина. Въ София, Пловдивъ, Хасково, Бургазъ и въ още други 2-3 центъра у насъ действително числото на заболяванията е много голѣмо, срдното число на лѣчебнитѣ дни е голѣмо, а въ малкитѣ градове, въ селцата и т. н., заболяемостта е много малка, тамъ непременно ще бѣде малка, тамъ числото на осигуренитѣ работници, които никакъ не сѣ боледували презъ годината, които никакъ не сѣ ползвали отъ фонда „Обществени осигуровки“, ще бѣде

твърде голямо. И тогава ние ще дойдем до заключението, че въ известни места има специфични причини, за да се злоупотребява с фонда „Обществени осигуровки“. Тия специфични причини трябва да се изучат. Тъ не са много, тъй не са и много сложни. Но за да може да се направи това, е нужна една здрава организация.

Ето защо азъ съмтамъ, че сега само заради това, че въ известни места някои отъ лъкарите злоупотребяватъ съ своето положение, че известни работници злоупотребяватъ съ фонда „Обществени осигуровки“, ще измѣняваме закона и системата. Азъ мисля, че ние не трябва да правимъ това. Трѣбваше още отъ началото, още съ създаването на закона за обществените осигуровки, това дѣло да си намѣри майстора. Всѣко дѣло иска своя майсторъ. Намѣренъ ли е този майсторъ? Азъ съмтамъ, че той не е намѣренъ. Не затова, че началникътъ на отдѣла общественосигуровки е неспособенъ. Не. Не че той не е трудолюбивъ, че той не се грижи, че той не полага трудъ. Азъ съмъ свидетелъ, какъ той постоянно се грижи и работи въ това направление. Но, г-да, въпросътъ е, че уреждането на една специална медицинска служба иска компетентното си лице, майстора. Не може една такава служба, където се преплитатъ такива интереси, където се прилага една система на лѣчение, където се прилага медицината, която не е математика, при прилагането на която се взематъ въ съображения много условия и фактори и пр. и пр., да се урежда по единъ шаблонъ, да се урежда отъ некомпетентни лица — сегашните инспектори на труда.

Азъ съмтамъ, че сега-засага не е доказано, че самата система е крива. Доказано е друго: че въ центъра на тая служба нѣма компетентни органи, които да я уредятъ, нѣма компетентни органи, които да контролиратъ, за да видятъ кой какво върши и тия, които злоупотребяватъ съ своето положение, тия, които търгуватъ съ медицината — ще кажа, съ съжаление, това по адресъ на мои колеги — да се хванатъ за ухото и да се поставятъ на мѣстото. Ето кое трѣбваше да се направи досега. И ето защо азъ съмтамъ, че тая система, която се предлага сега, е съвършено ненужна.

Но, най-сетне, понеже въ мотивитъ се казва: „За да се направи опитъ“, азъ казвамъ: щомъ е поставенъ така въпросътъ, и ако вие, г. г. народни представители, съмтате, че трѣбва да се направи опитъ въ това направление, тогава, позволете ми да кажа, нека се направи опитъ и въ друго направление, нека се опитатъ въ известни центрове, въ известни градове нѣколко отъ съществуващите системи, да се наблюдава както трѣбва и тогава съ данни отъ нашата действителност да се излѣзе, за да се установи окончателно една система.

Защото, г. г. народни представители, още когато се приемаше сега действащиятъ законъ за общественосигуровки, преди 4 години, азъ взехъ пакъ думата и казахъ: „Въпросътъ за обществените осигуровки е много сложенъ. Въвеждането му трѣбва да почива на много проучени въпроси отъ нашата действителност, защото нашата страна нито е така индустриална, както Германия, Англия и други страни, нито пъкъ нашето работничество е съ манталитета, съ културата на работника въ Германия, въ Англия и т. н.“ Тогава още азъ признахъ, че е нуженъ единъ такъвъ законъ, но че той трѣбва да почива върху данни отъ нашата действителност. И какво излѣзе? Понеже ние прилагаме закона за обществените осигуровки така, както е изработенъ, както е, може би, приложимъ въ другитъ културни страни, ние срѣщаме спънки и виждаме, че трѣбва да се правятъ опити въ това направление.

Въ Висшия съветъ на труда само по този въпросъ азъ останахъ на особено мнение и казахъ: „Опити да се правятъ — да, но трѣбва да се направи опитъ въ известно мѣсто и съ системата на назначенитъ лъкари, както бѣше предложилъ г. министърътъ въ началото, и съ тая система, която се прилага сега тукъ, и съ системата на домашния лъкаръ, и най-после съ тая система, която имаме сега. Навсѣкжде строго да се съблюдаватъ всичкитъ правила на съответната система и да се проследи, да се види коя отъ тия системи дава нуждната полза въ смисълъ на рационална, своевременна и ефикасна медицинска помощ на работническото и коя същевременно ще бѣде по-евтина или най-евтина.

Тоя е пѣтътъ, споредъ мене, по който трѣбва да вървимъ, за да налукчаемъ една правилна система. Иначе, тая система, която се предлага, ще внесе още по-голяма бъркотия въ всичката тази работа, която се вършеше досега.

Какво ставаше, г. г. народни представители, досега? Оплакването на фонда е, че болниятъ на своя глава, по свое усмотрение избира единъ лъкаръ; той не му се харесва, оставя го, отива при другъ и т. н. Съ това той си разстройва здравето, фондътъ се ощетява, а същевременно — това азъ го казвамъ, като лъкаръ — се разващава и лъкарското съсловие. Това азъ мога да го докажа. Това не става само въ нашата страна, това става и въ Германия. Фондътъ „Обществени осигуровки“ чрезъ свободния лъкарски изборъ, който не се контролира, разващава и работниците, и лъкарите.

Ето защо азъ, като знамъ всичкитъ недѣзи на нашето съсловие, като признавамъ, че действително ставатъ злоупотребления, но не навсѣкжде въ България, не отъ всички лъкари, а само въ голѣмитъ градове, където може да се контролира, където може всѣки, който излиза отъ правилния пѣтъ, да се хване за ухото и да се постави на мѣсто...

Министъръ Ц. Бобошевски: Най-много въ Кърджали! Тамъ лъкарътъ взема по 10.000 л. за единъ месецъ!

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Ама, г. министре, защо говорите така? Този вземалъ, онзи вземалъ! Разбира се, ще взема.

Министъръ Ц. Бобошевски: Най-много взематъ въ Кърджали — тамъ сѣ си докарвали до 10.000 л. на месецъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Ама колко болни е прегледалъ? Ама ако е прегледалъ толкова болни, че му се следва толкова да му се плати? Азъ друго ще Ви кажа, г. министре. Азъ презъ тази пролѣтъ имахъ случай да бѣда въ Берлинъ и изучихъ този въпросъ. И какво се оказа? Тамъ сѣщо има свободенъ лъкарски изборъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Нѣма, никѣде нѣма.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Има, но се плаща 60 пфенига за едно заболяване на лъкаръ, а това прави нѣщо около 16—17 л. И право е фиксирано — всѣко едно заболяване лъкарътъ ще го запише и ще отиде да си получи възнаграждението. Но колко дни ще го лѣкува, това е негова работа. Известно е какъ у насъ — нѣма система въ това отношение, нѣма и организация, която да контролира. Не е това мотивъ, г-да: Х, У лъкари взематъ по 10.000 л. месечно отъ фонда „Обществени осигуровки“. Ама много ли е единъ лъкаръ да получи на месецъ 10.000 л. за своята работа? Той е свършилъ за толкова работа. Възражава се: „Не е доказано, че той е свършилъ за толкова работа“. Ама ако не е доказано, че е свършилъ за толкова работа, нѣма да получи толкова възнаграждение. Неужели тази страна е стадо безъ кучета, че всѣки може да върши каквото ще и да граби фонда? Затова трѣбва да има служба, която да следи.

И азъ дохождамъ до въпроса: кой ще уреди тая служба? — Лъкарски комисии. Г. г. народни представители! Като лъкаръ, азъ съ голѣмо съжаление трѣбва да констатирамъ, че по този въпросъ съмъ въ конфликтъ съ своето съсловие. Азъ, който ратувахъ за свободния лъкарски изборъ, азъ пакъ ратувамъ за свободенъ лъкарски изборъ, но съ онѣзи уговорки, съ онѣзи обещания, които се дадоха на г. министра, че лъкарското съсловие ще си уреди действително една самоконтрола.

Министъръ Ц. Бобошевски: Вие поехте сами този ангажментъ, а сега го искате отъ насъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Да, азъ го признавамъ, г. министре. За съжаление, лъкарската организация не можа да си уреди една самоконтрола. Но като не можа тя да го създаде — по една или друга причина — къде бѣше властта да я застави?

Министъръ Ц. Бобошевски: Оставете на насъ; тая работа ние ще я свършимъ. По тая работа ти най-много тичаше. Така ли бѣше?

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Моля, г. министре, азъ ще заsegна и туй. И добре, че е тукъ г. министъръ-председателъ и министъръ на вътрешнитъ работи и народното здраве, за да чуе.

Г. г. народни представители! Въпросътъ за лъкарската практика въ една страна е въпросъ отъ голѣма важностъ,

И азъ тукъ, отъ това мѣсто, единъ пѣтъ, ми се чини, когато се приемаше бюджетътъ, казахъ, че въ една страна по-добре е населението да се лѣкува отъ баби, врачки и неуки лѣкари, отколкото да се допуска да се развива въ страната шарлатанството отъ професионалните лѣкари. Това е единъ голѣмъ, сериозенъ въпросъ и въ всички страни властта, компетентната властъ, на която е възложено да се грижи за народното здраве, следи и прави да се отстранява шарлатанството въ упражнението на медицината.

Въ културните страни, където традициите иматъ значение, където високата култура упражнява известно влияние върху отношенията на хората, е другъ въпросъ. Но въ некултурните страни трѣбва да се обърне сериозно внимание на тоя въпросъ. Примѣръ ни дава нашата съседна държава Югославия. Въ Югославия още презъ 1921 или 1922 г. се създаде единъ законъ за частната практика на лѣкарите, който законъ се прилага отъ Министерството на народното здраве. Тамъ съ законъ е уреденъ, регламентиранъ въпросътъ за отношенията на лѣкарите къмъ болния въ тяхната частна практика. И азъ казвамъ: ако г. министърътъ на търговията съвмѣстно съ г. министъра на вътрешните работи и народното здраве съ време биха обмислили този въпросъ и биха регламентирали въпроса за частната лѣкарска практика, всички тѣзи злоупотреби, които азъ ги знамъ много повече съ Васъ, г. министре, и за които азъ съмъ писалъ още презъ 1922 г. — азъ имамъ тукъ литературата — нѣма да ги има. Азъ съмъ писалъ позиви и правилъ апели къмъ обществености и държавници да се заинтересуватъ отъ това зло, което почна да се шири въ нашите страни, а именно шарлатанството съ медицината. Още въ 1922 г. азъ съмъ правилъ за това апелъ. Въ 1923 г., когато се прие Вашиятъ законъ тукъ, азъ по времето, когато бѣ свиканъ лѣкарскиятъ съборъ, излъзохъ съ рефератъ — една статия имъ казахъ: или вие ще си създадете истински самоконтролъ, или знайте, че системата на свободния изборъ вие сами ще я компрометирате. Действително, тя е компрометирана сега, но само въ голѣмите градове, и то отъ много малко лѣкари. Но, за честта на съсловието — азъ съмъ го писалъ това и въ 1923 г. — тия лѣкари сѣ много малко. Азъ презъ време на Балканската и Общоевропейската война, като началникъ — лѣкаръ въ 11-та армия на битолскиятъ фронтъ, имамъ възможностъ да наблюдавамъ дейността на три четвърти отъ лѣкарите въ България. И азъ, въз основа на тия наблюдения, съмъ дошелъ до заключение, че само около 10—15% отъ нашите лѣкари не спазватъ етическите правила на съсловието. Този процентъ не е голѣмъ за съсловието. Въ други съсловия този процентъ е много по-голямъ.

П. Анастасовъ (с. д): Въ търговците и банкерите.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Азъ смѣтамъ, че лѣкарското съсловие трѣбва да върви по старите традиции на съсловието, че лѣкарското съсловие не трѣбва да се изражда въ единъ синдикализъмъ, въ една тѣсна професионална организация, да се грижи само за своите интереси. Лѣкарската организация трѣбва да стои високо, да се ръководи отъ старите традиции, тя трѣбва да се грижи преди всичко за интересите на болния, за интересите на обществото.

Въ това направление, г. министре, вие и вашата служба не обръщате достатъчно внимание. Трѣбваше съвмѣстно съ Министерството на народното здраве да създадете единъ законъ, съ който да се урегулира частната лѣкарска практика въ тая страна и, когато тя бѣде урегулирана, тогава вие ще видите, че свободниятъ лѣкарски изборъ е най-добриятъ. Сега вие възприемате, г. министре, да контролира кой? Комисии отъ Лѣкарския съюзъ. За жалостъ, азъ ще го кажа, тия комисии още повече ще ви побъркатъ. Какво ще правите вие, когато по въпроса за диспансерите — най-вѣрниятъ, най-сигурниятъ, най-полезниятъ пѣтъ, по който трѣбва да се върви и върху който трѣбва да се базира цѣлата служба по фонда „Обществени осигуровки“ — за борба съ народните болести, лѣкарското съсловие ви казва: „Не, не трѣбва диспансерите да се занимаватъ съ лѣчение, а трѣбва само да преглеждатъ; тия, които иматъ нужда отъ лѣчение, да отиватъ при лѣкарите на частна практика“. Това е мнението на лѣкарското съсловие. И вие това съсловие го натоварвате да контролира. Ами че вие още отсега, още при създаването на закона, сте въ конфликтъ съ това лѣкарско съсловие, и какъ ще уреждате тая система, азъ не зная.

Министъръ Ц. Бобошевски: Ще се намѣри начинъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Ето защо мене ми се струва, че може тая система да се приеме само като опитъ и да се приложи само въ известни мѣста, като вие вземете въ рѣцете си контролата, наблюдението и точно всичко да се регистрира.

Министъръ Ц. Бобошевски: Но я ми кажете лесна ли е контролата, и въ какви случаи ще докажете недобросъвестността на лѣкаря като се свърши лѣкуването?

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Преди всичко лѣкарътъ трѣбва да бѣде добросъвестенъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Да, но това не се поддава на контрола. Тамъ е цѣлиятъ въпросъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Възможна е само една контрола, а именно — самоконтрола отъ съсловието при единъ законъ за частната практика.

Министъръ Ц. Бобошевски: А предварително като мине работникътъ презъ диспансера, тогава можете да кажете дали има нужда той отъ специално лѣчение.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Грѣшите, като казвате това. Диспансерите иматъ друго значение. Тоя въпросъ за диспансерите, г. министре, азъ го познавамъ много добре, защото съмъ работилъ върху него.

Министъръ Ц. Бобошевски: Мѣчисъ се поддава на проверка, дали работникътъ е билъ правилно лѣкуванъ, докато оздравѣе. Само въ рѣдки случаи може да се докаже недобросъвестността и грубитъ нарушения. А въ повечето случаи това не подлежи на контрола.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Ехъ, това вече значи, че вие знаете тая работа по-добре отъ мене. Азъ, слава Богу, 30 години практикувамъ медицината, имамъ отношения съ хората отъ съсловието, и, на основание дългогодишния опитъ, съмъ дошелъ до известно заключение, което съмъ длъженъ да го кажа сега тукъ. Възприеме ли се то — добре; не се ли възприеме — то е друга работа. Това е въпросъ на схващане. Азъ, като лѣкаръ въ тази Камара, трѣбва да кажа своето мнение.

Министъръ Ц. Бобошевски: Вие направихте защита на този опитъ, на законопроекта; това е много хубаво.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Да, и сега азъ го защитавамъ и казвамъ, че тоя опитъ трѣбва да се приложи, но едновременно трѣбва да се приложатъ и другите опити, за да дойдемъ до правилния пѣтъ.

Искамъ да забележа едно друго нѣщо. Въпросътъ за диспансерите, както казахъ, е отлично нѣщо, г. министре, и трѣбва да ви похвалимъ, че ги възприехте. Но имайте предъ видъ, че тая работа е нова и трѣбва да се почне сериозно, защото, ако турите началото на лоши основи, ще компрометирате цѣлата тая служба.

Министъръ Ц. Бобошевски: Нѣма да бързаме, макаръ че има щатъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Ще се компрометира службата така, че и следъ години не ще може да се изкоренятъ недостатъците.

Министъръ Ц. Бобошевски: Нѣма да бързаме. Това подписвамъ съ две рѣце.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): А за това трѣбва да стане подготовка. Има ли я тая подготовка? Нѣма я налище тая подготовка.

Министъръ Ц. Бобошевски: Ще я намѣримъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): И, да ме простите, г. министре, спомнямъ си сега едно заглавие на една статия на покойния Милевъ, която той едно време бѣше написалъ — „Оралото предъ воловетъ“. Да не би да излъзе и въ този случай така. Преди всичко за откриването на диспансери сѣ нуждни сестри-посетителки, така възпитани, така научени, както това го излагамъ въ известната моя книжка; нуждни сѣ преди всичко и лѣкари съ социално чувство.

а следъ това добри специалисти, такива специалисти, които да представляват авторитетностъ предъ всички други лѣкари. Ако тия две условия не бждатъ изпълнени, всичкитѣ други лѣкари съ право ще критикуватъ тия диспансери, и тѣ ще разстроятъ цѣлата служба, защото действително диспансеритѣ въ известна степенъ нахърняватъ частната практика на лѣкаря, и, понеже въпросътъ е за самосъхранение на съсловието, въ това направление срѣдствата за борбата ще бждатъ много разнообразни и мѣчно ще може да се борите. Ето защо турнатото начало съ диспансеритѣ трѣбва да бжде добре обмислено, и първитѣ диспансери трѣбва да бждатъ най-добре обставени, както въ материално, така и въ професионално отношение.

Сжщото е и за болницата, г. министре. Вие помните, че тукъ на два пѣти, когато се приемаше бюджетътъ за фонда „Обществени осигуровки“, азъ повдигахъ този въпросъ, дълженъ съмъ и сега пакъ да го повдигна и да кажа, че болницата, санаториумитѣ и всички лѣчебни заведения, които се откриватъ при фонда „Обществени осигуровки“, трѣбва да носятъ свойственния отпечатъкъ на социални учреждения, а не само на лѣчебни. Болницата, която ще струва 30 милиона лева и която ще се уреди съ 150 легла, споредъ моето дълбоко схващане, ще бжде мѣсто за синекурни длъжности на лѣкаритѣ, защото иначе болницата трѣбва да бжде съ много повече легла. За София минимумъ трѣбватъ 300 легла. Само тогава, най-икономично за фонда, ще можете да уредите и лѣчебната и социалната служби. Тѣй, както е сега болницата, съ 150 легла, за всѣко отдѣление се падатъ по 20 легла, и Вие не можете да не назначите по двама лѣкари за всѣко отдѣление, а това значи на 10 болни да има 1 лѣкаръ, което го нѣма никѣде въ свѣта. Само у насъ, въ България, се допуца това!

Министъръ Ц. Бобошевски: Отде знаете, какъвъ ще бжде щатътъ на тая болница?

Д-ръ В. Руменовъ (мак): То се знае по леглата и по отдѣленията. Ами тамъ ще има хирургическо отдѣление, ще има вътрешно отдѣление, ще има хирургическо отдѣление, ще има гинекологическо и акушерско отдѣление, ще има и отдѣление за изучаване социалната хигиена — 5 отдѣления съ 150 легла. Азъ мимоходомъ само, като лѣкаръ, съмъ дълженъ отъ това мѣсто да обърна вниманието на изпълнителната власть, на Васъ, г. министре. Тая работа е сложна, тая работа си иска майстора. Не е въпросътъ да се уреди тая болница по общия шаблонъ, тѣй както става лѣкуването и гледането на болнитѣ въ болницитѣ и клиникитѣ. Въ този случай трѣбва да се уреди това, което се захваща въ цѣлия културенъ свѣтъ — главно въ Америка и Англия, а сега се прилага вече и въ Франция — именно въпросътъ за медико-социалната служба въ болницитѣ. Тая служба могатъ да изпълняватъ само лѣкари, които сж специално подготвени за тая работа.

Ето защо азъ смѣтамъ, че всички лѣкари по тия служби — особено лѣкаритѣ-инспектори по хигиената на труда, инспекторитѣ-лѣкари по общественитѣ осигуровки — трѣбва да бждатъ специално подготвени и не трѣбва да се занимаватъ съ частна практика, защото частната практика ги отвлича и създава условия за грѣшки и поплъзновения.

Азъ заключавамъ: по принципъ законопроектъ трѣбва да се приеме съ мое предложение — да се вмъкне въ него единъ членъ, споредъ който се допуска да се правятъ опити и по други системи. Втората ми молба, вториятъ ми апелъ къмъ Васъ е, да се пристѣпи чакъ по-скоро къмъ подготовката на специаленъ персоналъ, който да бжде специално подготвенъ по индустриалната хигиена, изобщо по хигиената на труда, и по медико-социалната служба въ болницитѣ и диспансеритѣ. И, трето, по-скоро да се уредятъ лѣчебници, главно съ огледъ за помощъ въ случай на злополука. Въ такива голѣми градове, като София, г. г. народни представители, ние нѣмаме още една спасителна станция, както е това навсѣкѣде. Единъ раненъ, единъ получилъ тежка повреда въ една фабрика — какво става съ него?

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя В. Димчевъ)

Г-да! Действителността у насъ е много печална. Първа медицинска помощъ, така както я изисква медицината, сега у насъ, въ София, нѣма. Пострадалиятъ да бжде посрещнатъ въ градската амбулатория отъ единъ фелдшеръ. Ако нещастieto се случи нощно време, стражарътъ

дава първата медицинска помощъ — кой знае какъ натоварва пострадалия на файтонъ или автомобилъ. Много пѣти, случва се, пострадалиятъ умира, защото не му е дадена първа медицинска помощъ. Отива въ болницата. Въ болницата, г. г. народни представители, нѣма дежуренъ лѣкаръ, който да го посрещне, а го посрѣща фелдшерътъ или милосердната сестра, която му прави превръзка. Когато милосердната сестра види и благоразсѣди, че случаятъ е тежъкъ, само тогава се вика по телефона дежурниятъ лѣкаръ. Това положение изобщо не трѣбва да се допуца въ нашата страна. Най-малко трѣбва да се допуца отъ Васъ, г. министре на труда, въ случаитѣ на злополука въ индустриалнитѣ заведения.

Ето защо азъ казвамъ: държавата или общинитѣ, голѣмитѣ центрове, трѣбва да устроятъ спасителни станции или лѣчебници за въ случай на злополука, кждето да има непрестанно дежурство отъ лѣкаръ и по телефона да може да бжде повиканъ тоя дежуренъ лѣкаръ отъ тамъ, и той съ автомобилъ да отиде веднага на мѣстото на злополуката, екипиранъ съ всички приспособления, съ стерилизирани превръзки, съ нужния инструментариумъ, за да може да даде истинска медицинска помощъ, каквато презъ този вѣкъ се дава въ културнитѣ страни, а не при тия злополуки да се постѣпва така, както е ставало преди 50 години. Съ това свършвамъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Януловъ.

И. Януловъ (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! И азъ накратко ще се занимаю съ този законопроектъ, защото не мисля да правя историята на социалнитѣ осигуровки въ България. Ще имамъ случай и по бюджета да говоря по този голѣмъ въпросъ и да направя съответнитѣ критики.

Смѣтамъ се задълженъ, най-напредъ, да помоля г. министра да спре вниманието си на следния фактъ, че същевременно съ внасянето на законопроекта за изменение и допълнение на закона за общественитѣ осигуровки, съ който се създава една нова система за репарирание въ случай на злополука, завчера се раздаде единъ законопроектъ за сжщата материя, за сжщия въпросъ — законопроектъ за одобрение на решенията на Международната организация на труда, взети презъ VI и VII сесия на общата ѝ конференция презъ 1924/1925 г. съ друго съдържание, макаръ по сжщия въпросъ, които препорѣчватъ една друга система, най-малко поне въ подробноститѣ. Намираме се, следователно, предъ два законопроекта, които разрешаватъ единъ и сжщъ въпросъ. И понеже е невъзможно съществуване на такава колизия въ законодателствуването, трѣбва законопроектъ за одобрението на решенията на Международната организация на труда да се постави немедленно, бихъ казалъ, на дневенъ редъ, за да може да се разгледа и той, да се изпратятъ двата законопроекта въ комисията и тамъ да се турятъ въ хармония.

Тая забележка има и моралната си страна. Този фактъ показва, че не се е обърнало достатъчно внимание на тая материя. И ако теглимъ едно общо заключение, ще излѣзе, че на тая работа се гледа доста теоритически, безъ огледъ на сжщността ѝ. Този малъкъ упрѣкъ дългъ ми е да го направя.

Министъръ Ц. Бобошевски: На менъ ли, или на Върховния съветъ на труда?

И. Януловъ (с. д): Г. министре! Направете го, ако искате, на Върховния съветъ на труда или на отдѣленияго на труда. Ако го направите на Върховния съветъ на труда, азъ ще Ви кажа, че тамъ повдигнахъ този въпросъ. Азъ правя този упрѣкъ на отговорното лице, защото има едно положение понѣкога парадоксално, а именно, че министърътъ е отговоренъ за всички свои служби, много пѣти безъ самъ той да носи непосредствена отговорност за това. Тая отговорностъ е формална. Тя води къмъ заключението, че министърътъ въ такива случаи трѣбва да направи всичко възможно за поправянето на съществуващата грѣшка. Въ Върховния съветъ на труда имахъ случай нѣколко пѣти да повдигна въпроса, а тѣй сжщо отправихъ и специално писмо отъ една секция на дружеството за Обществото на народитѣ по поводъ направенитѣ намеци отъ Женева, че конвенциитѣ, които се гласуватъ въ Женева, не се внасятъ съевременно въ Народното събарние.

Министър Ц. Бобошевски: Ние сме ги прокарали съвременно.

И. Янулов (с. д): До 1924 г. България имаше славата, всички конвенции да ги внася и прокарва своевременно през Народното събрание. Защо след това се закъсаява, защо сега ние тепърва ще се занимаваме с взетите решения, свързани с подписите на представителите на България през 1924 г. и 1925 г., защо не са внесени и досега съответните конвенции за 1926 г., 1927 г. и 1928 г., остава да ни отговори г. министърът на търговията, промишлеността и труда. Защото даже и сега, когато се раздава законопроектът за одобрение решенията на международната организация на труда от 1924 и 1925 г., се казва, че се изключва специалната конвенция за нощния труд на хлебарите, за която щъл да се внесе специален законопроект. И това пакъ сжщо е единъ въпросъ, който не подхожда на процедурата нито международна, нито на националното законодателство.

Г. г. народни представители! Азъ бихъ предпочелъ едно съпротивление отъ ваша страна на известни конвенции отъ Женева. Азъ не намирамъ нищо ненормално въ това, че индустриалниятъ съюзъ въ продължение на две години върши една анкета и тайна, и явна, за условията на работния день, и че индустриалниятъ съюзъ е възложилъ и възлага на своите делегати въ Женева да въздействуватъ за измѣнението на конвенцията за осемъ-часовия работенъ день, защото я намира неподходяща за България. Ние въ сжщото време, сжщо така, си събираме необходимия материалъ, за да можемъ да го противопоставимъ на такава едно искане, направено вече, както знаете, отъ английска страна въ Женева и разисквано веднъжъ, за измѣнение или въобще за ревизия на Вашингтонската конвенция за осемъ-часовия работенъ день. Нищо чудно въ това, че се води една борба, защото въ основата си това е борба на голъми интереси. Азъ, напротивъ, не одобрявамъ бързото, бихъ казалъ, безъ достатъчно задълбочаване, за да не употребя друга дума, гласуване съ единъ замахъ на всички конвенции отъ Женева, а още повече бързото имъ възприемане въ самата Женева и подписване, безъ да се внасятъ тукъ своевременно на разискване и одобрение. Ние сме сити на едно социално законодателство, което представлява отъ себе си само литература. Ние искаме нъщо по сжщество, което се прилага, свързано съ самата действителност. Колкото е вѣрно, че едно социално законодателство, много широко, напомня правилото, че трѣбва да дадешъ широка вода на единъ народъ, за да може да се научи да плува, толкова е вѣрно и другото, че едно социално законодателство на книга само не топли и не разрешава голъмия въпросъ, именно, да приучишъ работническата класа къмъ мирно обществено развитие.

Ето защо азъ апелирамъ къмъ г. министра да побърза да внесе съответните конвенции за 1926, 1927 и 1928 г., първо, и второ, специалния законъ за нощния трудъ на хлебопекарите; сжщо така да поиска и тоя законопроектъ за одобрение решенията на конференцията въ Женева презъ 1924/1925 г. да се разгледа въ най-скоро време, за да можемъ въ комисията да ги разгледаме заедно съ законопроекта за измѣнение и допълнение закона за обществените осигуровки, респ. за заплащане на вредите и загубите въ случай на злополука.

Че несъответствие сжествува, се вижда отъ самия текстъ на законопроекта. Въ конвенцията, разисквана дълго и приложена широко въ много законодателства, се определятъ фамозните 2/3 отъ годишната заплата на пострадалия, като обезщетение въ случай на пълна, постоянна неработоспособност, а следъ това вече иде една градация, която донѣкъде съответствува на нашата, като за специалния случай, ако пострадалото лице при злополука остане недѣжгаво и изисква постоянното присѣствие на друго лице — нашиятъ министъръ е гласувалъ и подписалъ — трѣбва да се даде едно допълнително обезщетение не по-малко отъ половината на даденото за постоянна, пълна неработоспособност.

Министър Ц. Бобошевски: Тукъ се предвижда, че на слѣпитъ се дава едно възнаграждение отъ 800 л. месечно. Само за малките, за дребните злополуки се дава еднократна помощ.

И. Янулов (с. д): Тѣзи конвенции ние сме подписали, поддържаме ги, и сега ще ги гласуваме, защото ние не можемъ да ги измѣнимъ.

Министър Ц. Бобошевски: Това е рекомандация.

И. Янулов (с. д): То не е вече рекомандация, щомъ го гласуваме: (Чете) „На неработоспособния се заплаща две трети отъ заплата му“. Създаде се цѣла теория, защо не се заплаща напълно, а две трети.

С. Мошановъ (д. сг): Кой е този членъ?

И. Янулов (с. д): Азъ цитирамъ отъ законопроекта за решенията въ Женева (1924 и 1925 г.), който се раздаде, именно специалното препорѣчване относно минималния размѣръ на обезщетенията при злополука и проекта за конвенция относно обезщетенията при професионалните болести. Сега, вѣрно е, че за слѣпитъ е казано въ нашия законопроектъ, но когато въ решенията се говори въобще за всички нуждающи се отъ прислуга неработоспособни, очевидно е, че не се говори само за слѣпитъ, а когато се говори за точно опредѣленъ размѣръ, равенъ на половина отъ двойното обезщетение, очевидно е, че не се говори за 800 л. месечно.

С. Мошановъ (д. сг): Къде четете това — че размѣрътъ на обезщетението трѣбва да бѣде половина?

И. Янулов (с. д): Въ пунктъ втори на раздадения законопроектъ за одобрение решенията на Международната организация на труда, взети презъ VI-та и VII-та сесия на общата и конференция на труда, е казано: (Чете) „Пострадалитъ отъ злополука, останали недѣжгави, изискващи постоянно присѣствие на друго лице, трѣбва да получаватъ едно допълнително обезщетение, което не ще може да бѣде по-малко отъ половината на даденото обезщетение въ случай на постоянна пълна неработоспособност“.

С. Мошановъ (д. сг): Въ текста на конвенцията нѣма нищо подобно.

И. Янулов (с. д): Г. Мошановъ! Азъ чета текста на стр. 13, пунктъ II. И не го чета, г. г. народни представители, за да направя нѣкакво възражение отъ единъ характеръ, който може да бламира г. министра, но за да не допуснемъ една грѣшка.

С. Мошановъ (д. сг): Г. Януловъ! Поне Вие можете да правите разлика между конвенция и рекомандация. Това, за което говорите, е рекомандация, а това, което ние сме длъжни да вземемъ предъ видъ, е конвенция. Това сж две различни нѣща. А въ конвенцията нѣма нищо подобно.

И. Янулов (с. д): Г. г. народни представители! Тогава когато азъ ви цитирамъ единъ документъ, който се състои отъ решения на Международната организация на труда, който документъ се внася въ Народното събрание за одобрение и за който документъ азъ ви казвамъ, че се състои отъ проектъ за конвенция относно обезщетенията отъ злополуки и който проектъ непосредствено е свързанъ съ рекомандацията, препорѣжката относно минималния размѣръ на обезщетенията при злополука, и не ви чета мотивите, а ви чета текста, който Народното събрание ще гласува; когато Народното събрание гласува сжщевременно, въ единъ и сжщи месецъ, единъ проектъ за конвенция и една рекомандация и ги гласува, когато проектътъ е въ несъгласие по текстъ, по размѣръ, по форма и по категория съ приетата рекомандация, очевидно, че въ дадения случай има нѣщо пропуснато и азъ искамъ да кажа, това пропуснато да се поправи. Второ, другитъ конвенции, които сж гласувани въ продължение на четири години и които сж отъ сжществено значение, да бѣдатъ внесени на одобрение отъ Народното събрание. Тѣзи конвенции ще предизвикатъ непрѣменно други измѣнения въ този законъ за измѣнение и допълнение на закона за обществените осигуровки, защото въ сжщия този документъ, който ни е раздаденъ, ние имаме единъ проектъ за конвенция, който ще гласуваме следъ нѣколко дни относно обезщетенията при професионалните болести, и тамъ, на стр. 15 изрично се казва въ чл. I: (Чете) „Всѣки членъ на Международната организация на труда (респективно България), който ратифицира настоящата конвенция, се задължава да счита за професионални болести и отравянията и пр.“, а на стр. 17 се казва: (Чете) „Членоветъ (респективно България) да опредѣлятъ една проста процедура въ националните си законодателства, ако още такава нѣма, посредствомъ която да може да бѣде ревизирана таблицата за болестите, считани като професионални болести“. А таблицата е приложена въ нашето законодателство. Сега, очевидно е, че сж цѣлата тах

материя — не цитирам другите конвенции, които са внесени, относно еднаквото третиране на чужденците и местните работници във случай на злополука и т. н. — трябва да се съобрази нашето законодателство. Така задача не е неразрешима; и ние ще я разрешим, когато г. министърът на края на заседанието поиска женевските решения да се турят на дневен ред, и вероятно без специално разискване по принцип утре — защото всеки от нас е говорил по този законопроект и утре няма да повтаряме същото — се гласуват и препратят в комисията, където ще се гласуват конвенциите и рекомандациите — и разглеждания законопроект.

Министър Ц. Бобошевски: Какво значи „рекомандация“?

И. Янулов (с. д): Моля Ви се. Най-напред, аз ви говоря за конвенциите и рекомандациите, но понеже вие питате за рекомандация, аз ще Ви кажа. Има известни материи, които не могат да се стилизират във договорни текстове, задължителни като един международен договор, международна конвенция; ето защо Международната конференция на труда в Женева одобри друга процедура — създаде втора една категория решения, която се казва рекомандация. Тези рекомандации се състоят във следното: препоръчва се на законодателното тяло да съобрази своето законодателство с тези и тези начала. Ние в Парламента гласуваме, че одобряваме тези и тези принципи, значи, одобряваме да се съгласува нашето законодателство с тях — нещо, което ние ще направим — ако смисляме да го направим — в комисията. Ако в комисията ние намерим, че не можем с тези рекомандации — защото, както казва г. Мошанов, някои от тези рекомандации, ако не ги одобрим, не са задължителни за нас...

С. Мошанов (д. сг): Ние сме отишли по-напред.

И. Янулов (с. д): Ако ние не ги одобрим, тогава само по себе си следва, че няма да ги гласуваме тук. Но тук са приети от нас в Женева. Дали ние сме отишли по-напред, е голям въпрос. Въпросът е, че нашето законодателство по злополуките беше нещастно законодателство. То даваше едно обезщетение, определено в абсолютни цифри, свършено минимално, свършено нищожно. Търпява сега ние се завръщаме към системата от 1918 г. у нас, — даваме обезщетение в проценти, и давайки го в проценти, ние можем да се приближим горе-долу към едно истинско обезщетение. Че ние трябва да се приближим към това състояние да репарираме напълно или приблизително вредите и загубите, от злополуката, задължава ни и юриспруденцията в България. До сега се смяташе, че един работник може да получи помощ от фонда „Обществени осигуровки“ и в същото време да заведе процес — както имаше случай г. професор Данаилов да бъде адвокат на един зидар — и да получи едно обезщетение по чл. 56 и 58 от закона за задълженията и договорите, ако установи и най-малка вина на работодателя. А съдът присъжда тъй, както съдът присъжда, за да се репарират истински вредите и загубите — по 50, 100, 150, 200 хиляди лева. По повод на няколко такива процеси Върховният касационен съд напоследък е създал следующата юриспруденция, която трябва да ни отвори очите, за да видим, че нашият законопроект за обществените осигуровки, респ. за злополуките, е една много важна юридическа материя, и че разрешава един от най-големите принципиални, юридически въпроси — този за професионалния риск. Във това решение на Върховния касационен съд № 690/1928 г. изрично е подчертано, че злополучният работник не може да търси от два източника репарирание на вредите и загубите. Един такъв работник може да търси репарирание на вредите и загубите въз основа на чл. 56 и 58 от закона за задълженията и договорите, или от фонда „Обществени осигуровки“, но казва съдът — и трябва да признаем, че е много логически: понеже обществените осигуровки са задължителни за работодателят и понеже тази задължителност е от *ordre public*, от обществен интерес, от обществен ред, то в България от 1924 г. съществува само едно репарирание на вредите и загубите във случай на злополука — от фонда „Обществени осигуровки“.

С. Мошанов (д. сг): И много право е.

И. Янулов (с. д): И следователно, Върховният касационен съд принципно разрешава въпроса, че съ-

щевременно не могат да се водят и други процеси, освен при посочените изключения във самия закон за обществените осигуровки.

С. Мошанов (д. сг): И отмени решенията на Софийския апелативен и окръжен съд, които бяха съвършено неправилни.

И. Янулов (с. д): Отмени ги много право.

Ето защо *argument de plus* налага ни се да предвидим едно обезщетение, горе-долу съответствуващо на загубената заплата.

Трябва да признаем, че никой път досега г. министърът не е върнал известно решение или мнение на Върховния съвет на труда; съжалявам, че го няма сега тук г. Липчев, за да му направя, бих си позволил, едно малко сравнение, как би му помогнал един висш стопански съвет...

Н. Падарев (д. сг): Аз и вие компрометирахме тази идея.

И. Янулов (с. д): Може би, защото много я препоръчвахме, а г. Липчев се отказа от нея. Очевидно е, че съставените досега изменения във закона, още повече, когато ще ги съгласуваме с една рекомандация, която или ще приемем, или няма да приемем — ако я приемем във смисъл, че се съгласяваме с рекомандацията, съпрепоръчителните принципи, ще ги прокараме в комисията — ние ще изработим в комисията този текст на законопроекта с по-голямо съвършенство.

Г. г. народни представители! Аз съжалявам, че пропусчаме и други конвенции, които са свързани с злополуките; защо тогава нашите делегати редовно ходят в Женева? Г. д-р Руменов загатна това. Това е въпрос, който върне много интересува индустриалците и този, който държи държавната хазна, респ. фондовете. Не е въпросът само като стане злополука, да я репарираме. По-важен е, според мене, въпросът да не стане злополука. И ако злополуката е една фаталност, с която работникът се фамилиаризира, според дефиницията на Феликс Фор в 1898 г., когато се призна принципът на професионалния риск, вие все пак можете да намалите злополуките до голяма степен. Редът конференции в Женева разискваха този въпрос. Тази година в Женева той се разисква специално за железниците. Обръщам вниманието на г. министъра, че свършено не би била излишна в България една комисия...

Министър Ц. Бобошевски: Във България има всичко 700 злополуките, от които само 50—60 са непоправими; другите ще се поправят.

И. Янулов (с. д): Ще ви кажа. И по този въпрос не сте много добре осведомени.

Министър Ц. Бобошевски: Такива сведения ни дават.

И. Янулов (с. д): Като имате, следователно, външен вид, че се нагърта цяла една система от мърки за намаление на злополуките и че тази система, приложена във много страни, дава резултати...

Министър Ц. Бобошевски: Да, дава.

И. Янулов (с. д): Вземете, напр., Германия. Факт е, че там числото на убитите при злополука ежегодно работници е 20—24 хиляди. Тази цифра петорно надминава другите насилствени убийства. Очевидно е, че тези цифри са катастрофални, очевидно е, че злополуките в Германия по число абсолютно растат, но германските социолози казват: „Ако нямаше всички тези мърки за предпазване, какво би станало? Злополуките биха отишли още много по-напред“. Факт е, че напоследък у нас стават систематично злополуките, които могат да се избягнат. Обърнете внимание, г. министре, на това, че външно продължение на три месеца у нас има осем души загинали — това е станало известно, а тук са много повече. Имаше случаи на ранени или убити при строене работници, имаше тук таме събаряния, пък и събарянията на здания във странство, напр., в Прага, в Париж, в Атина и т. н., ни подсказват, че съставените аргументация, която ни дава Женева, не би била свър-

шено излишно, ако г. министърът на труда, въ съгласие с г. министра на благоустройството и г. министра на железниците и със домостроителския съюз, назначи една комисия, която да изработи редица мърки за избъгване на злополуки. Една такава система, особено въ връзка съ строенето на здания, съ инсталиране на фабрики, съ железопътното движение, може действително да даде добри резултати. Само напоследък въ продължение на шест месеца въ фабрика „Верига“ въ Бургаз — сега ми съобщи това г. Нейков — има 4 жертви от злополука. Небрежността у нас е голъма. Азъ не казвамъ, че тя е само на работодателя, тя е небрежност и на работника. Небрежността на работника се покрива съ професионалния риск, освенъ ако има вина, — въпрѣки това тѣзи небрежности може и трѣбва да се коригиратъ. Въ това отношение индустриалцитѣ биха помогнали твърде много. И азъ твърде много държа за пълнотата на социалното законодателство и въ тая посока. Нека да помислимъ върху това. И другъ единъ въпросъ има. Ставатъ злополуки. Каквито мърки и да вземете, не можете да унищожите злополукитѣ до една абсолютност. Репарирайте, спомогнете, дайте пари на такъвъ пострадалъ, но има другъ въпросъ — дали неработоспособността въ всички случаи е до такава степенъ пълна, че пострадалитѣ да не може да бѣде използванъ за работа. Мене ми прави впечатление, че въ една отъ конвенциитѣ и рекомандациитѣ на стр. 13 отъ Женева изрично се казва: (Чете) „Професионалното превъзпитание на пострадалитѣ отъ злополука трѣбва да бѣде гарантирано чрезъ срѣдства, които националнитѣ законодателства ще намѣрятъ за целесобразни. Правителствата трѣбва да насържаватъ институтѣ, които се занимаватъ съ това превъзпитание“. Ние видѣхме германцитѣ какво направиха по време на войната тукъ, въ България, относно даването възможност на инвалидитѣ да работятъ.

Има и другъ единъ, четвърти въпросъ, г. г. народни представители, който е въ връзка съ организацията и коригирането на закона за общественитѣ осигуровки, относно злополукитѣ. Азъ трѣбва да подчертая, че службата на тази организация много куца. Остава още много да се желае отъ нея. Известно ви е, че тази осигуровка е осигуровка на работодателя, а не на работницитѣ. Известно ви е, че тази осигуровка си събира срѣдства не както другитѣ фондове чрезъ вноски, които се събиратъ, капитализиратъ, образуватъ се математически резерви и т. н. Тукъ покриването става въ края на годината, като се види каква сума и изразходвана и се разхвърли върху работодателитѣ. Тѣй че никакъвъ фондъ не се образува. Досега, обаче, какво е станало? Досега всички тѣзи разходи по злополукитѣ се взематъ въ заемъ отъ фонда „Болестъ“. Разхвърлянето става доста медлено, доста късно, защото много и много остава да се каже, за да бѣде въобще цѣлата служба по Инспекцията на труда организирана задоволително и да отговаря на целитѣ на законодателството.

Министъръ Ц. Бобошевски: Много малка е заплатата — 2.000 л.

И. Януловъ (с.д.) Ако заплатата е малка, увеличете я, направете я 4.000 л., за да имате истински инспектори на труда. Първиятъ инспекторъ по труда въ Русия бѣше великия Янукулъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Съ 2.000 л. плата кого ще намѣришъ?

И. Януловъ (с.д.): Следователно, ние се намираме предъ единъ колосаленъ дефицитъ. Злополукитѣ на българското работничество, респективно на българската индустрия и на другитѣ ресори на стопанството се заплащатъ отъ фонда „Болестъ“, а твърде малки суми сѣ събрани досега на право за злополука.

Заклучавамъ по този въпросъ и минавамъ къмъ втория въпросъ. Тамъ ролитѣ ни съ г. д-ръ Руменовъ сѣ размѣнени. Г. д-ръ Руменовъ, ако се не лъжа, е сговористъ, обаче той бѣше опозиция по този въпросъ. А азъ съмъ опозиция, но ще бѣда защитникъ на законопроекта въ тая частъ по простата причина, че главнитѣ мисли и текстове, които се прокарватъ въ него за болеститѣ, сѣ наши мисли, които ние развиваме въ Върховния съветъ на труда.

Г. Пиронковъ има една голъма отговорностъ въ това отношение — че ни инжектира, стресна ни въ бюджетар-

ната комисия. Този духъ се пренесе малко нѣщо и въ Върховния съветъ на труда и трѣбваше да се намѣри единъ срѣденъ пътъ, за да мине този законопроектъ, а не да се промѣни системата. Ние се помѣчихме да намѣриме този срѣденъ пътъ, безъ да накърнимъ основния, върховния принципъ за свободния изборъ на лѣкаря.

Г. г. народни представители! Тѣй както е редактиранъ текстътъ въ законопроекта, г. д-ръ Руменовъ не е правъ, като казва, че свободниятъ изборъ на лѣкаря е съборенъ. Въ това отношение въ законопроекта е запазенъ дори стариятъ текстъ на закона и изрично се казва, че осигурениятъ е свободенъ да се обърне за лѣкарска помощъ къмъ онзи лѣкаръ между изброенитѣ въ листата, къмъ когото пожелае. Значи, това не е, както е въ нѣкои други държави, дето на работника е предоставено да избира между двама лѣкари или между нѣколко лѣкари, съ които фондътъ е сключилъ договоръ, както въ нѣкои страни фондътъ сключва такъвъ договоръ съ нѣколко лѣкари или съ група лѣкари. Не, у насъ е цѣлиятъ съюзъ на лѣкаритѣ. Може да се възрази, защо ще бѣде съюзътъ на лѣкаритѣ. Но понеже въ съюза влизатъ 56% отъ лѣкаритѣ, а се допуска, че въ него може да влѣзатъ всичкитѣ лѣкари, защото постѣпването е свободно, безъ никакъвъ цензъ, очевидно е, че въ всѣки градъ работникътъ може да избира който ще лѣкаръ, т. е. отъ една голъма маса лѣкари, които влизатъ въ съюза.

Но г. д-ръ Руменовъ казва и другъ нѣщо — че работникътъ можелъ да напустне лѣкаря и да си вземе другъ лѣкаръ, а съ това се внасяло развратъ — както той употребя тая дума — въ самото лѣкарско съсловие. И това не отговаря точно на текста. Тамъ е казано: (Чете) „Изборъ на единъ лѣкаръ отъ осигурения става за една година, ако е по общата медицина, и за една болестъ, ако е специализиранъ“. И този въпросъ е разрешенъ. Тукъ, въ този пунктъ, си остава едно ограничение. Въ последния докладъ отъ 1926 г. на английското лѣкарско съсловие изрично е казано: (Чете) „Ние премахваме това ограничение за работника и го оставяме свободенъ да може всѣки моментъ да промѣни лѣкаря, защото разбрахме, че работникътъ никога не злоупотребява съ това право и по силата на нѣщата добива доверие къмъ нѣкой лѣкаръ и остава при него. Защо най-после единъ дукъ, или единъ принцъ“ — това сѣ думи на секретаря на английския лѣкарски съюзъ — „да може свободно да избира и смѣнява лѣкаря, а това да не може да прави единъ работникъ, когато той самъ, респективно работодателятъ внася срѣдствата въ съответния фондъ“?

Както и да е, ние намѣрихме за по-добре — и азъ мисля, че това не е лошо — да се фиксира една година и една болестъ като условие, за да се запазятъ връзкитѣ между лѣкаря и работника. При това се прие единъ нашъ текстъ, който дава възможностъ на работника, при каквото и да е недовѣрие къмъ лѣкаря, или пъкъ при проявена недобросъвестностъ отъ лѣкаря, а може да го смѣни винаги, стига само лѣкарътъ да си даде съгласието заради туй или да се вземе разрешение отъ натоваренитѣ съ контролата лица. А следъ малко ще видите, че съ контролата сѣ натоварени най-разновидни институции и лица, и, следователно, работникътъ винаги може да смѣни лѣкаря си. Въ това отношение, следователно, лѣчебната служба не е пострадала.

Въ сѣщностъ тукъ се борятъ два голѣми принципа. Единиятъ принципъ е онзи, който е прокаранъ въ съветска Русия, който е идеалниятъ принципъ, но на който азъ не се кланямъ. Той е, тѣй да се каже, индустриализирането на медицината, понеже всичко напредва технически, и понеже медицината въ основата си съ всичкитѣ институти — бактериологически, химически, и т. н. — технически е усвършенствувана до такава висока степенъ, че, тѣй да се каже, се лишава отъ своята единична, затворена форма на лѣкарския кабинетъ, а става нѣщо голѣмо, обществено, индустриализирано, става клиника, диспансеръ, санаториумъ, голѣма болница. Защо ще карате вие работника да се връща къмъ еснафското дюкянче, къмъ кабинета на отдѣлния лѣкаръ, а не го оставяте свободенъ да отиде въ клиниката, където има рентгеновъ апаратъ и всички други инсталации, където има въобще всичкитѣ условия за едно добро лѣкуване? На това ние отговаряме: такава една реформа струва извънредно много скъпо, създаването ѝ въ България е само една мечта и, следователно, това не може да стане съ декрети.

Но никой не може да откаже, че трябва да се даде път и на тази идея. Въ каква смисъл? Въ тази смисъл, че дотолкова, доколкото обществените осигуровки разполагат с налични средства, трябва да ги пласират въ създаването на диспансери, на санаториуми, на голъми работнически болници, на голъми лечебни инсталации, такива, каквито привържениците на първата система препоръчват. Ето защо възражението на лѣкарското съсловие, че съ създаването на диспансери, съ създаването въобще на лечебни институти, на социално-лечебни институти и профилактични такива, които да сѣ собственост на обществените осигуровки, се посѣгало на нѣкакви права на лѣкарското съсловие, е свършено неоснователно. Никога не бива професионалните интереси на едно съсловие да се препрѣчват на пътя на техническото усъвършенствуване на една служба, особено на великата служба на народното и човѣшко здраве.

Въ туй отношение, отдѣлението за труда, респективно Министерството на труда, почват вече една деятелност. Ето, напр., въ София болницата за лѣкуване на работниците и всичките онѣзи проекти относително създаването на диспансери, санаториуми и пр.

Въ законопроекта мѣлчаво се вмѣкнаха и двата принципа. Единият принцип е, че за социалните болести, за народните болести, за масовите болести, като туберкулозата, венерическите болести и пр. и пр., все повече и повече ще се създаватъ съответните голъми научно-хигиенически институти. Наредъ съ това, обаче, си остава свободна лечебната медицина, свободенъ изборъ на лѣкаря отъ сѣрана на работника, съ известни малки ограничения и по-голѣма контрола.

Онова, което бѣ най-важно въ законопроекта, то сѣ строгите контролни мѣрки спрямо лѣкарското съсловие. И азъ мога да успокоя г. г. лѣкарите въ това отношение, че тѣзи мѣрки — не зная какъ — сѣ доста смекчени. Напр., ние настоявахме за една много голѣма контрола. Може би, азъ имамъ грѣшка и въ последния моментъ, когато това се редактирало въ Върховния съветъ на труда, иначе да е било редактирано; но туй, което ние предлагаме, бѣше една много по-голѣма контрола. Ние държимъ — и азъ ще моля въ комисията да се направи една поправка въ това отношение — да има специални лѣкари контролѣри, които да могатъ постоянно да влизатъ въ лѣкарския кабинетъ, да констатира работническите кѣщи, работническите книжки и пр. Въ законопроекта е прокарано, че такива лѣкари-инспектори могатъ да бждатъ работническите лѣкари по чл. 26 отъ закона за хигиената и безопасността на труда. Но туй прехвърляне къмъ работническите лѣкари е унищожаване на цѣлия контролъ, защото другиятъ контроленъ институтъ не е много ефикасенъ. Какъвъ е другиятъ контроленъ институтъ? Образуватъ мѣстни лѣкарски комисии, състоящи се отъ двама лѣкари, избрани отъ мѣстните лѣкарски организации и одобрени отъ инспектора по труда и отъ единъ представителъ на Инспекцията по труда. Контролата на тази комисия, обаче, не може да бжде много ефикасна, още повече, че нейните права сѣ закрѣпени въ контролата на лѣкарските смѣтки, като ѣ се дава право да съкращава хонорари и пр. Тѣй че, азъ намирамъ единъ дефектъ на законопроекта въ това, че контролната служба не е достатъчно ефикасна.

Г. г. народни представители! Може би, ще се направи възражение, че съ този законопроектъ не се отговаря напълно на пожеланията, изразени въ бюджетарната комисия, или пъкъ и досега изразявани отъ мнозина, че много повече се харчи за лѣкуването на работниците, отколкото се получава. Това бѣше една легенда. Не е истина, че фондътъ „Болестъ“ не се покрива. Ако вие вземете доклада на отдѣлението на труда за 1926 г. — данните, съ които разполагаме, а пъкъ азъ предполагамъ, че всички допълнителни изплащания сѣ направени — ще видите, че за „Болестъ“ включително „лѣкарски хонораръ“, лѣкарства, санитарни материали, бани, курорти, жѣболѣкарски хонораръ, превозни средства, протези“ всичко е похарчено 19.190.966 л., изплатени парични помощи на работници въ случай на болестъ има 9 и половина милиона лева, или всичко разходи за 1926 г., за 12 месеци, 28 и половина милиона лева. Приходи за фонда „Болестъ“ сѣщата година има 39 и половина милиона лева. Следователно, вие имате едно салдо въ плюсъ на фонда „Болестъ“ близо отъ 11 милиона лева. Ето защо голѣмото опасение, което имаме, че фондътъ „Болестъ“ не ще може да си покрие разходите, е премахнато.

Другото възражение, изказано отъ г. д-ръ Руменовъ, че не всички работници се лѣкуватъ, е едно възражение доста

основателно. Но нека се има предъ видъ, че по-постепенно и по-постепенно лѣкуването ще обгърне всички работници. Най-напредъ всички работници нѣматъ работнически книжки. При една ревизия отъ инспектора на труда въ София се констатира, че 1,273 работници и служачи сѣ неосигурени отъ всичките 24.142 работници по простата причина, че работодателите не сѣ ги осигурили. Ако това е въ София и Софийската околия, можете да си представите какво е другаде. Ето защо страхътъ на г. д-ръ Руменовъ, че работниците въ България много слабо се лѣкуватъ и че не всички работници сѣ осигурени при фонда, е до известна степенъ основателенъ, но това ще става постепенно. Самиятъ фактъ, обаче, че въ България сѣ издадени работнически книжки 142.141 на мъже и 59.231 на жени — нѣкъде може да има и дубликати — значи, около 200 хиляди работнически книжки — самиятъ фактъ, че отъ фонда „Болестъ“ въ Софийския окръгъ сѣ похарчени 6.534.937 л., ме кара да направя една декларация, която може би ще ви изненада, а тя е, че работническата класа въ България по политически и други съображения разкъсана, не цени достатъчно това велико дѣло на социалните осигуровки, за което сѣ се водили борби въ продължение на 200 години въ Англия, дѣло, което отъ оня моментъ, когато въ 1884 г. Бисмаркъ го провъзгласи въ Райхстага, до днесъ е залѣло като една вълна цѣлото човѣчество, дѣло, което ви дава 200 милиона лева наличност при фондовете, а за 10 години може би ще ви даде 1 милиардъ за обществените осигуровки. Мѣжко можете да посочите едно масово работническо събрание въ нашата страна, свикано да изучи, да изтълкува тѣзи закони и да поправи тѣхните дефекти и тѣхното прилагане.

С. Мошановъ (д.сг): Азъ съмъ много доволенъ отъ тази Ваша декларация, много съмъ доволенъ, че Ви чувамъ да приказвате така.

И. Януловъ (с.д): Ако азъ правя тази декларация, то е защото мисля, че именно азъ трябва да я направя, азъ, социал-демократътъ, представителътъ на работническата класа, защото най-голѣмиятъ помощникъ на обществените осигуровки, най-голѣмиятъ контролѣри могатъ да бждатъ само работниците. Не може никога една истинска инспекция по труда, единъ истински контролъ по социалните осигуровки да съществува, ако заинтересованите, тѣзи, които се осигуряватъ, нехаятъ, или ако въ нѣкои срѣди, съ съгласие на лѣкарите, злоупотрѣбаватъ. Това е основно начало.

Ето защо отъ това мѣсто азъ трябва да отправя широкъ апелъ къмъ работническата класа да се интересува отъ това мождо и ценно дѣло — обществените осигуровки.

За да завърша, азъ обръщамъ внимание и на това, че действително има единъ голѣмъ дефектъ въ този конфликтъ, който съществува между лѣкарското съсловие и респективната служба по осигуровката „Болестъ“. На лѣкарското съсловие следъ работническата класа ние ще трябва да гледаме като на втори факторъ за осигуровката „Болестъ“, а отъ техническа и компетентна гледна точка трябва да смѣтаме, че то е най-първиятъ факторъ. Да третираме лѣкарското съсловие като сборъ отъ вагабонти, които гледатъ да ограбятъ събраните работнически и работодателски пари, ние нѣмаме нито основание, нито право. Фактътъ, че нѣколко посочени въ Върховния съветъ на труда по имена лѣкари сѣ получавали на година по 15—20 хиляди лева, не ви показва, че тия 300—400 и повече души лѣкари, които лѣкуватъ, сѣ също така експлоататори. Но азъ ще кажа съ думите на г. д-ръ Руменовъ, че този лѣкаръ въ Кърджали, който е получавалъ 10.000 л. месечно отъ лѣкуване на работници, не се знае още дали е пренесълъ вреда на фонда. Я си представете единъ лѣкаръ въ Кърджали, който получава 10.000 л. месечно отъ лѣкуване на работници, но който денемъ и нощемъ има отворени вратите си и лѣкува — защо ще му вадимъ очите? Работата съвсемъ не е така страшна! И азъ съ болка на сърдце четохъ станалите разисквания въ лѣкарския конгресъ напоследъкъ, въ който се констатира, че имало маса смѣтки за лѣкуване на работници отъ лѣкари неизплатени, че имало смѣтки изгубени и пр. Въ това счетоводство трябва да се тури най-последъ редъ. И тукъ азъ съмъ длъженъ да подчертая, че време е да се уредятъ вече обществените осигуровки така, както сѣ уредени въ цѣлъ свѣтъ, да представляватъ нѣщо автономно, нѣщо цѣлостно съ цѣлата си служба, единъ видъ като дирекция, че лѣкарската служба трябва да се рѣко-

води от един лѣкаръ съ всичката му компетентност, единъ напълно компетентенъ човѣкъ, че тѣзи анкети за които ви говори г. д-ръ Руменовъ сѣ абсолютно насѣщни, че трѣбва да се знае кѣде какво да правимъ съ тия пари. Ние ги пласираме въ желѣзници и други. Въ Германия отъ основаването на този фондъ до 1912 г. 514.000 златни марки сѣ похарчени отъ фонда „Болестъ“ и „Инвалидность“ — за какво? — за подобрене на работническитѣ жилища. На първо време възражението бѣше много голѣмо: стотинкитѣ на работницитѣ вие ги харчите за построяване на кооперативни и др. работнически жилища! Но ние се намираме вече въ третата фаза по разумението на този въпросъ. Първата фаза бѣше: лѣкувайте болния работникъ; втората фаза бѣше: строите санаториуми. И когато се разбра, че санаториумитѣ сѣ най-скѣпното нѣщо, че тѣ могатъ временно да излѣкуватъ една категория работници, че сѣ абсолютно необходими, но не разрешаватъ голѣмия работнически въпросъ, дойде се до последната трета фаза: атакувайте коренитѣ, атакувайте основнитѣ причини на тѣзи голѣми социални болести, създайте необходими условия за по-добра храна, за по-добро облѣкло, а най-главно за добри, годни работнически жилища, създайте хигиена. По този начинъ най-добриятъ, най-идеалниятъ пласментъ на паритѣ е въ създаването на тѣзи съвременни грамадни кооперативни работнически жилища. Така започна широко социално да се атакуватъ причинитѣ на туберкулозата и на другитѣ болести. Азъ се надѣвамъ, че и ние все повече и повече ще се движимъ въ пѣтя на последната фаза. И въ това отношение една рекомандация отъ 1926 г., която още не е внесена тукъ, на Международна организация на труда, респективно на конференцията ѝ въ Женева, че службата „Болестъ“ при общественитѣ осигуровки трѣбва да се вслушва въ гласа на Дирекцията на народното здраве и да се създаде една единна обща служба, която да отправява цѣлата социална хигиена въ страната — трѣбва да обърне вниманието ви. Не конфликтъ съ лѣкарското съсловие, а братска рѣчка! Въ лѣкарското съсловие има хора, които биха помогнали много, които биха направили много. Ще дойде день, както въ Англия и въ други страни, да имаме и ние министерство на хигиената. Въ този моментъ азъ си припомнямъ голѣмия умъ и благороденъ характеръ на д-ръ Ораховъ, нераздѣленъ приятелъ на нашия президентъ, който ме подкрепи така енергично въ великото Народно събрание, когато азъ, съ младенчески жаръ, настояхъ да се създаде у насъ министерство на хигиената. Е добре, такова министерство на хигиената не се създаде, но е необходима една единна служба за обществена профилактика въ тази страна и на тази единна служба да се подчинятъ дѣлото на общественитѣ осигуровки; това е необходимо. Тамъ, кѣдето ние, юриститѣ, можемъ да кажемъ нашата юридическа дума, че я кажемъ, но тамъ, кѣдето медицинитѣ трѣбва да кажатъ своята дума, да не бѣдемъ вироглави. Азъ имамъ случая 6 години да председателствувамъ надъ лѣкари, бидейки избранъ отъ Народното събрание за членъ на Върховния народенъ хигиенически съветъ, но азъ никога не посмѣхъ да си въобразя, че мога да стоя надъ лѣкарската компетентностъ, а чисто и просто вършихъ административната юридическа работа безплатно и организирахъ хигиеническитѣ съвети. Голѣма грѣшка е, дето ние отъ нѣколко години сме отворили тая пакостна борба съ лѣкарското съсловие. Съ добро, съ единъ разуменъ компромисъ ние можемъ да разрешимъ този голѣмъ въпросъ, защото, г. г. народни представители, никога работническата класа нѣма да бѣде добре лѣкувана, ако лѣкаритѣ не искатъ добре да я лѣкуватъ. Каквѣто и да е контролтѣ, той не може да надникне всѣкога въ кабинета на лѣкаря въ онзи моментъ, когато работникътъ е въ контактъ съ лѣкаря, когато лѣкарътъ пише рецепти, когато той дава отпускъ и т. н. Следователно, налага се сближеностъ между дветѣ служби и като я има, азъ се надѣвамъ, че ще се постигнатъ много добри резултати.

Въ заключение, намирамъ, че законопроектътъ може да се приеме по принципъ. Трѣбва да се побѣрза съ поставянето на дневенъ редъ и безъ разискване чисто и просто да се изпратятъ въ съответнитѣ комисии съответнитѣ решения на международнитѣ конференции по труда отъ 1924 и 1925 г., които сѣ раздадени вече на народнитѣ представители. Тѣ ще ни послужатъ въ комисията отъ една страна за съпоставяне и отъ друга страна — да се съобразимъ съ вложенитѣ въ тѣзи конвенции и рекомандации начала.

Азъ обърщамъ внимание на г. г. занаятчийтѣ и на г. г. земледѣлцитѣ, че това велико дѣло на общественитѣ

осигуровки започва да засѣга — и у насъ вече факултативно засѣга — тѣзи голѣми слоеве отъ населението — занаятчийството и земледѣлцитѣ. Почти въ всички европейски страни осигуровкитѣ за старостъ, безъ вноски дори, засѣгатъ всички граждани.

Министъръ Ц. Бобошевски: Национални осигуровки.

И. Януловъ (с. д): Въ почти всички страни голѣмата вълна на тѣзи социални осигуровки иде да послужи като гаранция за мирното развитие. Това е базата на социалната политика. И азъ вѣрвамъ, че както, когато международно отношенията се подчинятъ на човѣшкия разумъ, войната може да бѣде елиминирана, тѣй и вътрешнитѣ голѣми социални конфликти могатъ да не довеждатъ до смутове и революции, ако се подчинятъ на човѣшкия разумъ, ако се подчинятъ на дѣлото на великата социална реформа. (Ръ-коплѣскания отъ социалдемократитѣ)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стойчо Мошановъ.

С. Мошановъ (д. ср): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Изглежда, че нашиятъ Парламентъ обща въпроситѣ, по които знае, че нѣма да има единодушие и, очаквайки по-скоро външни ефекти, е любопитенъ да види тѣхната развръзка. Единъ законопроектъ, обаче, като настоящия, който е въ връзка съ единъ законъ, гласуванъ преди 4 години и имащъ грамадни последици за нашия народъ, не привиква вниманието на нашето народно представителство. Трѣбва да се съжалева за това, защото действително днесъ бѣше моментътъ да си дадемъ една равностѣпка за резултатитѣ на голѣмото дѣло, както г. Илия Януловъ нарече дѣлото на общественитѣ осигуровки. За насъ, които управляваме страната отъ 5 години, сѣщо трѣбваше днешниятъ день да бѣде день на доволство отъ извършеното, защото следъ 5 години се подчертава и отъ хора, които въ миналото обикновено отрицаваха всичко, което идѣше отъ тази страна (Сочи дѣсницата) по отношение на работническото, че сѣ постигнати действително трайни резултати въ полза на това работничество, особено пѣкъ когато и днешниятъ законопроектъ иде да увеличи услугитѣ, които работническото чака съ право отъ закона за общественитѣ осигуровки.

Азъ съмъ благодаренъ на г. Илия Янулова, че той, говорейки за внесения законопроектъ за одобрение конвенциитѣ на Международното Бюро на труда, гласувани въ Женева, ми дава поводъ да кажа и по тѣхъ нѣколко думи, а именно, че не само ние не сме изостанали назадъ по отношение изпълнението на всички съвети, които ни идатъ отъ Женева, но нѣщо повече — ние сме ги изпреварили съ законодателни актове. Всички тия 9 акта, конвенции и рекомандации, които Женева ни изпраща, сѣ изключение на конвенцията за нощния трудъ въ хлѣбопекарницитѣ, сѣ узаконени у насъ. И тази ратификация, която Парламентътъ ще извърши на тия конвенции, ще бѣде по-скоро единъ актъ на регистрация, който ще отиде да увеличи списъка на конвенциитѣ, гласувани въ Женева, които сѣ ратифицирани, отколкото да донесе единъ практически резултатъ за нашата действителностъ. И специално по въпроса, който днесъ ни занимава, именно измѣнението на закона за общественитѣ осигуровки въ тази му частъ, която третира злополукитѣ, ние — и г. Януловъ знае това — не само че не идемъ да съгласуваме нашия проектъ съ конвенцията, съ рекомандацията, за която ние бѣхме въ споръ преди малко съ г. Янулова, но ние отиваме още по-далечъ отъ нея. Въ тази рекомандация ни се препорѣчва, што обезщетенията за злополука да бѣдатъ най-малко въ размѣръ $\frac{2}{3}$ отъ реалния доходъ, който работникътъ е получавалъ преди злополуката, която го е направила неспособенъ повече за работа; тия $\frac{2}{3}$ се равняватъ на 240 надници, а съ законопроекта ние осигуряваме 300 надници. Значи, ние даваме 60 надници повече отъ това, което даже Женева ни препорѣчва!

Министъръ Ц. Бобошевски: Въпросътъ е даже да не би да изядемъ фонда.

И. Януловъ (с. д): Това се отнася за нуждающитѣ се отъ чужда прислуга, а у насъ съвсемъ не е така.

С. Мошановъ (д. ср): За нуждающитѣ се отъ чужда прислуга е казано, че имъ се дава поне половината отъ това, което сѣ получавали. Ние даваме на слѣпитѣ по 800 л.

допълнително, което се равнява на 1.600 л. месечно, когато максималното, което се препоръчва от Женева, е 1.500 л. Значи, и там ние съ 100 л. надминаваме това, което рекомандацията от Женева ни препоръчва.

И. Янулов (с. д): Вие гръстите. Във нашия законопроект е казано: „Ако е станалъ съвсемъ неспособенъ за работа и има нужда отъ чуждо прислужване“, тогава му дават пенсия, равна на последната му надница, умножена на 300, а въ конвенцията е само: „станалъ неспособенъ за работа и има нужда отъ чуждо прислужване“, тогава ще има едно увеличение. Но въпросътъ е за едно съгласуване на рекомандацията съ това, което сега редимъ.

С. Мошановъ (д. сг): Защо ме пресичате за работи, които абсолютно не сж така. Резултатитъ отъ една злополука за единъ работникъ могатъ да бждатъ следнитъ. Той е свършено неработоспособенъ. Въ нашия законъ се прецизира повече това и се казва, че тогава се дава пенсия въ размъръ на неговата срѣдна надница, която той е получавалъ въ продължение на последнитъ 25 работни дни, умножена 300 пъти. А ако неговата неработоспособностъ не е пълна, а е, да кажемъ, напр., 50%, то неговото обезщетение ще бжде 50% отъ това, което се дава на напълно неработоспособния работникъ вследствие злополука, това, което именно препоръчва и конвенцията. Ние въ изключителнитъ случаи, каквито сж тѣзи на ослѣпяване — слѣпитъ безъ чужда помощъ не могатъ да живѣятъ — даваме едно добавъчно възнаграждение отъ 800 л. плюсъ максималната пенсия — сжщото нѣщо, което се препоръчва отъ конвенцията. Това е смисълътъ — 800 л. месечно имъ се даватъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Разбира се. И 20.000 л. годишна пенсия.

С. Мошановъ (д. сг): Значи, г-да, ние днесъ, петъ години следъ като гласувахме тоя законъ, идемъ да го поставимъ напълно въ хармония съ възприетия принципъ за обезщетение на работницитъ въ случай на злополука. И тукъ азъ има да направя една констатация — че почитаемото отдѣление за труда, респективно Министерството на търговията, днесъ отива до този резултатъ преди самата организация на общественитъ осигуровки да се е усвършенствувала тѣй, че да прибере всичко онова, което би следвало да се прибере отъ ония, които по закона сж задължени да плащатъ. Защото при единъ разходъ отъ 1.700.000 л. годишно за изплатени пенсии за злополуки и помощи при злополуки, въ каситъ на фонда „Обществени осигуровки“ едва поспяватъ годишно 600.000 л. Значи, при единъ дефицитъ на смѣтката „Злополуки“ ние отиваме законодателно къмъ увеличение на помощта. Това трѣбва да ни накара да констатираме, че тия 4-5 години, откакто е създаденъ законътъ, отдѣлението за труда не ги е използвало достатъчно, за да доусвършенствува тая организация, за да се дава на работника онова, което по чувство на справедливостъ би трѣбвало да му се даде.

Това е, което имаше да кажа по първата частъ на законопроекта — по измѣненията, които се отнасятъ до помощитъ въ случай на злополука. Тукъ ние сме въ пълно съгласие съ препоръчванятия на Международната организация на труда и даже отиваме по-далечъ, като даваме едно по-голѣмо обезщетение на работницитъ въ случай на злополука.

Втората частъ отъ законопроекта се отнася до лѣчението. Г. д-ръ Руменовъ съ компетентностъ, която не можемъ да му отречемъ, третира тоя въпросъ. Но нека ми позволи една бележка — че когато се касае за единъ законъ, който урежда, напр., материята за адвокатитъ, не сж адвокатитъ най-мѣродавнитъ, които могатъ да се изкажатъ по него. Проявява се известенъ професионаленъ егоизъмъ при изказване мненията по законопроекта, които засѣгатъ различнитъ съсловия. Азъ абсолютно не мога да се съглася съ мисълта, която Г. Руменовъ изказа за общата организация на фонда „Обществени осигуровки“, а именно, че тая организация не е поставена на мѣстото си, понеже се ръководи отъ хора, които не познаватъ въпроситъ на лѣчението.

Безспорно е, че единъ лѣкаръ може съ голѣмо достойнство да заеме ръководството на службата по общественитъ осигуровки, но не може да се каже, че всѣки лѣкаръ би могълъ да бжде по-добъръ отъ единъ профанъ по лѣчебната частъ въ системата на общественитъ осигуровки. Системата на общественитъ осигуровки е единъ чисто финан-

совъ, даже математически въпросъ, отколкото чисто лѣчебенъ въпросъ. Лѣчението е само една отъ сжщественитъ служби на общественитъ осигуровки. Усилията, щото тоя фондъ да се храни съ срѣдства, и мѣрките за запазването на тия срѣдства сж, може би, много по-важни, отколкото извършването на самото лѣчение. И днесъ, когато си даваме равномѣтка за организацията на фонда „Обществени осигуровки“, азъ трѣбва да кажа — това, разбира се, на никого не трѣбва да се зловиди, защото това е една свършено нова материя у насъ — че въ туй отношение не можа много да се напредне не по вина на хората, които стоятъ начело на тая служба, но по вина на нашата система на държавна отчетностъ, която не е съвмѣстима съ гъвкавата служба, каквато трѣбва да има фондътъ „Обществени осигуровки“, целта на която трѣбва да бжде навременното, бързото и на момента даване помощъ. Всичката тая сложна машинария на предварително разрешаване разходването на извѣстенъ кредитъ е несъвмѣстима съ сложната материя по осигуровкитъ. Какво представлява днесъ фондътъ „Обществени осигуровки“ — това вие го виждате отъ отчетитъ на отдѣлението за труда. 201.000 души сж осигурени по тоя фондъ! Ами това е повече отъ числото на осигуренитъ при Чинувническото застрахователно дружество. И тѣ сж застраховани по нѣколко области: злополука, болестъ, инвалидностъ и старостъ — една многообемаща материя на осигуряване. И всички тия служби се помѣщаватъ въ 3—4 мизерни стаи на 4-ия етажъ на Министерството на търговията, дето нѣма и най-елементарнитъ пособия, които сж необходими за една организация на осигуровкитъ.

Безспорно е, че въ туй отношение се налага една реорганизация. Спомена се въ Върховния съветъ на труда, спомена се и въ бюджетарната комисија за автономия на фонда „Обществени осигуровки“. Г. г. народни представители! Автономия, която ще предполага освобождаване отъ контрола на Парламента изразходването на сумитъ по фонда „Обществени осигуровки“ — по никой начинъ! Когато се касае да се освободи службата отъ контрола на Парламента при разходването на сумитъ, това значи да се доведе този фондъ частъ по-скоро до финансовъ крахъ. Налага се една реорганизация въ смѣтководството. Днесъ ние сме къмъ края на 1928 г., а до тоя моментъ сж проверени смѣткитъ на тоя фондъ само до 1926 г. Безспорно, ние трѣбва да имаме смѣткитъ 15 дена следъ като разходитъ бждатъ направени. А това може да ни даде само една реорганизация на смѣтководството въ цѣлата служба по системата на двойното счетоводство. Вие си спомняте, че съ съгласието на г. министъра се предвидѣ въ държавния бюджетъ една сума отъ 200.000 л., за да се изработи чрезъ конкурсъ или по другъ начинъ единъ планъ за това смѣтководство. Това се налага частъ по-скоро да стане. Да не ни остане заслугата, че тая сума не е изразходвана и че е влѣзла като икономия въ държавния бюджетъ, защото тая икономия по фонда „Обществени осигуровки“ ще бжде най-лошата икономия, която бихме могли да направимъ. Прочее, една реорганизация въ смѣтководството се налага. Отъ своя страна тя ще предизвика промѣна и въ системата по изплащане на сумитъ.

Съ този законопроектъ ни се предлага само реорганизация въ начинитъ на лѣчение. Г. г. народни представители! Безъ да искамъ да сподѣлите моята мисълъ и да вотираете за една друга редакция на законопроекта, азъ искамъ да кажа моето лично мнение. Ние сме длъжни да отидемъ до едно лѣкуване отъ назначени отъ фонда „Обществени осигуровки“ лѣкари, които изключително да се занимаватъ съ тая работа. По тоя начинъ ние ще създадемъ въ нашата страна лѣкари съ единъ по-голѣмъ социаленъ усѣтъ, съ единъ по-голѣмъ социаленъ опитъ, съ по-голѣма привързаностъ къмъ работничеството, понеже тѣ изключително съ него ще иматъ работа. Ние ще създадемъ едни специалисти по всички народни и чисто работнически болести, и ще имаме, може би, една по-вѣрна, по-точна статистика. Разбира се, на тия лѣкари-чиновници на фонда ние би трѣбвало да дадемъ едни такива заплати, които ще привлѣкатъ добритъ лѣкари да се предадатъ на това поприще, за да постигнемъ едни по-трайни резултати.

Зная какво може да се възрази — това което възразяватъ г. г. лѣкаритъ: „Ама вие искате да етатизирате нашия трудъ; къмъ никоя свободна професия вие не сте постъпили така, а сѣга искате да етатизирате само нашия трудъ“.

Тоя аргументъ е абсолютно неоснователенъ, защото не се касае за едно общо национално осигуряване, а се касае за единъ обектъ, който при нашата стопанска структура е действително ограниченъ — касае се за лѣкуването на 200

хиляди души работници отъ 5-милионното население на България. Безспорно е, че такъв единъ малък обектъ може да се оглѣди за една частъ отъ лѣкаритѣ, които искатъ да се изгърбятъ съ тая тежка задача: лѣкуването на българския работникъ. Но тая система днесъ, поради крайното становище, което заема по отношение на нея Лѣкарскиятъ съюзъ, не срѣща привърженици. Тя не срѣща привърженици нито въ работницитѣ — това го констатирахме въ Върховния съветъ на труда — нито въ работодателитѣ. Мотивитѣ какви сѣ — не се изказаха тамъ. Но на всѣки случай тая система, споредъ мене — особено въ началото на провеждането на тая политика на социални осигуровки въ нашата страна и при уровня, да кажа, и на лѣкаритѣ, и на работническото — може би, щѣше да бѣде най-удачната. Отъ тая система, която се предвижда въ законопроекта, нѣма защо да се оплакватъ г. г. лѣкаритѣ. Тя сѣ нищо не измѣня на принципа на свободния изборъ на лѣкаря. Тоя свободенъ изборъ, обаче, се само регламентира. Досега той бѣше анархистиченъ — сега ще бѣде регламентиранъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Ще внесе по-голяма анархия — това е моето мнение.

С. Мошановъ (д. сг): Г. Руменовъ! . . .

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Дай Боже, да се оправдае Вашето!

С. Мошановъ (д. сг): Азъ не съмъ партизанинъ на тая система, обаче Вие не можете да откажете, че тя е единъ прогресъ въ сравнение съ туй, което имаме сега.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Регресъ с.

С. Мошановъ (д. сг): Защо да бѣде регресъ?

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Ще Ви кажа.

С. Мошановъ (д. сг): Вие се оплаквате, г. Руменовъ, че нѣмате данни. Ами какъ ще имате данни, когато става следното нѣщо. У насъ, знаете, имената сѣ: Иванъ Николовъ, Петъръ Стояновъ, Петъръ Драгановъ и пр. Отива единъ работникъ при единъ лѣкаръ — лѣкарътъ го запише на име „Иванъ Николовъ“; следъ два часа или на следующия день сѣщиятъ тоя работникъ отива при другъ лѣкаръ, който пъкъ го записва на име „Петъръ Стояновъ“; следъ това отива при другъ лѣкаръ и т. н. Мислейки, че не е добре прегледанъ и лѣкуванъ отъ единъ лѣкаръ, работникътъ обикаля много лѣкари, и всичкитѣ го представляватъ. Той е едно и сѣщо лице, но по статистицитѣ се отбѣлчаватъ трима.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Тамъ ще бѣдете правъ.

С. Мошановъ (д. сг): Азъ ще бѣда много правъ и по другитѣ въпроси.

А туй, което ние казваме, то е: да се дисциплинира работникътъ. Ти, работникъ, имашъ единъ листъ; ти имашъ пълната свобода да се отнесешъ къмъ когото искашъ. Ти си ималъ довѣрието да се отнесешъ къмъ единъ лѣкаръ — ако имашъ нещастieto да заболѣешъ втори пътъ презъ годината, ще отидешъ пакъ при сѣщия лѣкаръ! По този начинъ ще се фамилиаризира самиятъ лѣкаръ съ работника, даже и съ неговото семейство, съ неговия темпераментъ, съ неговитѣ капризи. Ако щете, това е единъ прогресъ, въ сравнение съ онова анархистично отиване и разтѣкане на работницитѣ. Всичкото това нѣщо е коригирано въ смисълъ, че ако работникътъ има достатъчно основание да се оплаче отъ начина на третирането отъ страна на лѣкаря, дава му се правото да напусне тоя лѣкаръ. Обаче своитѣ мотиви той трѣбва да ги даде на съответното учреждение. Това е, безспорно, казвамъ, единъ прогресъ въ сравнение съ тая система, която имаме до днесъ. Но тя, разбира се, не може да даде тия резултати, които би дала системата на лѣкари на фонда, всичката работа на които, всичкото имъ внимание, всичката имъ грижа, всичката имъ амбиция ще бѣде вложена въ лѣкуването на българския работникъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Съгласенъ съмъ и азъ, обаче — безъ право на частна практика.

С. Мошановъ (д. сг): Да, съгласенъ съмъ, но Вие знаете, че даже за тая система ни заплашиха въ лѣкарския конгресъ съ стачка. А за другото — Вие ще бѣдете добъръ да убедите г. г. лѣкаритѣ.

Ще кажа, обаче, че има нѣкои подробности, които въ комисията ще трѣбва да се поправятъ. Думата ми е за постановлението за различнитѣ контролни и дисциплинарни комисии, които, споредъ мене, не сѣ много логично координирани помежду си.

Това сѣ, г. г. народни представители, бележкитѣ, които имамъ да направя по настоящия законопроектъ, който моля ви да гласувате съ съзнанието, че е направено едно добро дѣло въ тая страна. Ние специално, отъ Демократическия съговоръ, можемъ да се гордѣемъ, че съ здравата ръка на администрацията, предупреждавайки работническото, че то не може да дерайлирва, не се задоволяваме само съ тия административни мѣрки, а съ лѣвата ръка ако вършимъ едното, съ дѣсната му създаваме условия за единъ действително човѣшки животъ. (Ръкоплѣскания отъ съговоритѣ)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Калайджиевъ.

Х. Калайджиевъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въпроситѣ за безработицата, за болеститѣ, за старостта и пр. всрѣдъ работницитѣ сѣ голѣмитѣ въпроси, които тормозятъ тѣхния животъ, висятъ надъ тѣхъ и развалятъ тѣхния спокоенъ и радостенъ животъ. Всичкитѣ тия въпроси живо интересуватъ цялата работническа класа и ангажирватъ вниманието и борбитѣ на всички работници за тѣхното разрешение така, както изискватъ тѣхнитѣ интереси съ огледъ, да се създаде именно единъ спокоенъ и радостенъ животъ такъвъ, на какъвто би трѣбвало да има право всѣки единъ човѣкъ.

Тѣзи въпроси винаги сѣ тормозили работническото, а още повече днесъ, защото днесъ безработицата е много по-голяма откогато и да било другъ пътъ; защото днесъ заподлукитѣ — както изгъна въ една своя речъ по-рано тукъ Аврамъ Стояновъ — се все повече увеличаватъ; защото днесъ условията на труда сѣ крайно влошени. А тѣмъ тия крайно влошени условия на труда увеличаватъ болеститѣ и влошаватъ живота на работницитѣ.

Преди всичко работническото иска да бѣждатъ премахнати самитѣ причини, които предизвикватъ съществуването на безработицата, на болеститѣ и пр. Съ премахването на самитѣ причини на безработицата, съ подобряването условията на труда, съ подобряването заплатитѣ, съ намаляването на работното време, съобразно закона за 8-часовия работенъ день, въобще съ подобряването на трудовитѣ условия за работницитѣ, естествено е, че ще последва премахването и на всички ония причини, които влошаватъ положението. Въ това отношение се констатира, че се върши тѣмъ обратното. Условията на труда се повече и повече влошаватъ, безъ да се взематъ необходимитѣ мѣрки противъ това. Азъ единъ пътъ тукъ ви изгънахъ рапортитѣ на самитѣ инспектори по труда, въ които рапорти се изнася печалниятъ фактъ за тия лоши условия на труда навсѣкжде. Заплатитѣ — азъ въ своята речъ по законопроекта за народното здраве ви изгънахъ, какъ все повече и повече намаляватъ, а работното време, обратно, все повече и повече се увеличава. При това положение не е никакъ чудно, че у насъ заболѣлитѣ отъ туберкулоза, взето пропорционално, сѣ повече отъ всѣкжде другата, смъртнитѣ случаи сѣ повече отъ всѣкжде другаде. Работническото се стреми чрезъ премахването на самитѣ причини да подобри условията на труда, а оттамъ да подобри и своя животъ. Това премахване на причинитѣ, обаче, е свързано, естествено, съ съществуващия днешенъ редъ на нѣщата и съ реализирането на крайния идеалъ на работническото, именно на социализма. Въ кръга на днешния редъ на нѣщата работническото се е борило и се бори за разрешаването на всичкитѣ тия въпроси въ благоприятния за него смисълъ. Въ резултатъ на това се създаде законътъ за общественитѣ осигуровки и съответниятъ фондъ. Въ това отношение, обаче, г. г. народни представители, създаденитѣ закони страдатъ отъ голѣми дефекти. Тѣ съсемъ не даватъ оноза, което желае работническото да има.

Относно безработицата помощта, която се дава, е абсолютно незначителна. По-голямата частъ отъ работническото не се ползува отъ помощта за безработица поради факта, че се изключва отъ тая помощъ грамадна частъ отъ работницитѣ, безработицата на които е сезонна. Сѣщо така тѣ се лишаватъ отъ достатъчни пенсии, особено

отъ пенсии за старостъ, съ каквато би трѣбвало да се ползува работничеството, защото всѣки се стреми да осигури старинитѣ си, а тѣзи, които създаватъ всичкитѣ блага на свѣта или почти всичкитѣ блага на свѣта, рискуватъ да останатъ на старини немили-недраги, което е съвършено лошо и безчовѣчно.

За фонда „Обществени осигуровки“, посредствомъ който се реализиратъ тѣзи закони и този стремежъ на работничеството да създаде положение съответно на своитѣ интереси, ще кажа, че той въ голѣмата си частъ се изразходва за противни на работничеството интереси. Така, отъ него се плащатъ командировкитѣ на разни делегати въ чужбина, отъ него се плаща на инспекторитѣ по труда и пр. Държавата, която е длъжна да внася своя дълъ, отдавна не го е внесла въ този фондъ и поради това той е въ лошо положение. Положението му става още по-лошо и поради разнитѣ заеми, които се правятъ отъ него.

Работниците въ това отношение, г. г. народни представители, искатъ фондътъ „Обществени осигуровки“ да бѣде поддържанъ изключително отъ вноски на работодателитѣ и на държавата. Сѣщиятъ фондъ да е подъ контролата на самитѣ работници и да бѣде управляванъ отъ самитѣ работници, за да могатъ тѣ да го направляватъ така, както изискватъ тѣхнитѣ интереси.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ако имъ го дадете въ тѣхни ръце, тѣ ще го изхарчатъ толкова скоро, че нѣма да остане за стари години; а трѣбва да иматъ на стари години пари.

Х. Калайджиевъ (раб): Вашето мнение за работниците, г. Данаиловъ, е много лошо. Тѣ не сѣ лоши, както смѣтате.

По отношение настоящия законопроектъ ще кажа, че предвиджаниѣ пенсии сѣ абсолютно недостатъчни. Фактътъ, че се даватъ 15 л. надница на онѣзи, които сѣ безъ работа, показва доколко той е несъстоятеленъ. Съ 15 л. дневна заплата е абсолютно невъзможно да се живѣе.

Следъ туй, по въпроса за лѣчението г. д-ръ Руменовъ изтъкна, че всички болни, които сѣ били прегледвани презъ изтеклата година, сѣ 20 хиляди души, което е абсолютно малко число. Това число показва, че работниците абсолютно не злоупотрѣбятъ съ този фондъ — съ каквото подозрение живѣятъ тѣзи, които предлагатъ законопроекта.

Сѣщо така азъ ще се изкажа противъ предложението на г. Стойчо Мошановъ за назначаването на специални лѣкари отъ фонда, които да се занимаватъ изключително съ цѣренето на работници, по простата причина, че по такъвъ начинъ може да се опартизани този институтъ, да се назначатъ партизани, хора, които да живѣятъ на гърба на фонда, безъ да могатъ да извършватъ нужното за работниците. Досегашната система на цѣрене на работниците е най-добрата засега, защото работникътъ може да се цѣри съобразно болестта, която има, като си избира лѣкаръ съобразно тая болестъ. Казахъ, че даннитѣ, които изтъкна г. д-ръ Руменовъ, доказватъ, че е неоснователенъ страхътъ, какво отъ страча на работничеството се злоупотрѣбява съ този фондъ съ размѣняването на лѣкаритѣ.

Заедно съ това, това което най-много би осигурило работничеството, е създаването на специални болници, санаториуми, диспансери, които, колкото сѣ повече, толкова по-добре ще бѣде за самитѣ работници, безъ да се ограничава на онѣзи, които нѣма да постѣпятъ въ болницитѣ, правото да си избиратъ лѣкаръ за всѣки моментъ, защото, казахъ, че страхътъ, че ще се злоупотрѣбява въ това отношение, е неоснователенъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ще гласувате ли законопроекта?

Х. Калайджиевъ (раб): Нѣма да го гласуваме.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Нека се запише, че представители на работниците казва, че нѣма да гласуватъ. Нека да се знае това, защото има и обществена отговорност за представителитѣ. Който иска да работи, трѣбва да носи отговорностъ за работата. Може ли да се шегуваме така: „Понеже вие, буржоазията, го правите, ние нѣма да го гласуваме!“ Буржоазията го прави съ срдѣствата си, а вие сѣте тукъ и дѣйте своя гласъ. Кажете „ще гласуваме“ или „нѣма да гласуваме“. Вие казахте: „Нѣма да гласуваме“. Азъ желая да се запише това.

Нѣвинете, г. г. народни представители, че се намѣсихъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Не желаете на инвалидитѣ да се увеличатъ пенсинтѣ отъ 900 на 1.800 л.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Вие се шегувате по единъ такъвъ важенъ законопроектъ и смѣтате, че представлявате работниците и тѣхнитѣ интереси.

Нѣкой отъ стовориститѣ: Той не е представител на работниците.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ смѣтамъ, че представлява работничеството. Азъ му оказвамъ уважение, защото е народенъ представител и представлява нѣколко хиляди работници. Какъ да не представлява работничеството?

Х. Калайджиевъ (раб): Това е единъ законопроектъ, който носи повече минусъ, а не плюсъ за работниците.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Той може да има недостатѣци, но създава единъ институтъ, който трѣбва да се поддържа. А не да гласувате противъ него.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Иванъ п. Янчевъ.

И. п. Янчевъ (з. в.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че всѣка една държава е длъжна да се стреми да гарантира колкото се може по-носенъ животъ за своитѣ граждани. Отъ тамъ произлиза и грижата на държавата за онѣзи, които по едни или други причини, поради материалното си състояние, сѣ принудени да изкарватъ своята прехрана, своя поминѣкъ по единъ начинъ, който може да бѣде, тѣй да се каже, учивъ отъ известна злополука, болестъ или друго, въобще който носи единъ рискъ за поминѣка на семейството и лично на онзи, който влага своя трудъ. По тази причина именно е прокаранъ и законътъ за общественитѣ осигуровки, който да гарантира единъ по-носенъ животъ въ време на криза отъ болестъ, злополука, инвалидностъ, майчинство и старостъ на работниците и служащитѣ, тѣй както ги дефинира чл. 2 отъ закона за общественитѣ осигуровки, а именно, това сѣ всички наети на работа лица, безъ разлика на полъ, възраст и народностъ, на трудъ и начинъ на заплащане.

Г. г. народни представители! Има две категории обществени осигуровки: едната категория сѣ задължителнитѣ осигуровки, втората категория сѣ, тѣй да се каже, факултативнитѣ, свободнитѣ, по желание осигуровки. Задължителнитѣ осигуровки се стнасятъ за работниците и служащитѣ, тѣй както се дефиниратъ въ чл. 2, а факултативнитѣ осигуровки се отнасятъ за занаятчинтѣ, търговцитѣ, земледѣлцитѣ и хората отъ свободнитѣ професии, които иматъ годишенъ доходъ по-малко отъ 50.000 л. До тукъ хубаво. Азъ смѣтамъ, че въ законопроекта е направено добре това разграничение. Може да се говори по отношение само на размѣра на дохода, който се предвижда и т. н. Обаче азъ смѣтамъ, че правителството, което се хвали, че има тая заслуга, че е прокарало закона за общественитѣ осигуровки, не е дало достатъчно внимание и грижи, щото да може да привлече, да обгърне всички работници и служащи, които подпадатъ, тѣй да се каже, въ тия категории, предвидени въ чл. 1 на закона за общественитѣ осигуровки. Азъ не съмъ съгласенъ съ мисълта на г. Стойчо Мошановъ, който каза, че държавата е развила много голѣма, всестранна дейностъ, съ която е обгърнала като-че-ли много повече работници, отколкото се следва по закона. Всѣки единъ законъ е равенъ за всички и по всѣки единъ законъ, който има известни права, има право да ги добие, следователно, не е основателно това възражение, този упрекъ, който като-че-ли г. Мошановъ прави къмъ държавата, защото всѣки има право да се ползува отъ закона, щомъ като действително той попада въ известна категория, предвидена отъ него. Така щомъ се разглежда, азъ, който съмъ представител на една организация, която рекрутира своитѣ членове главно отъ земледѣлското съсловие, мога да ви кажа съ положителностъ, напротивъ, че по селата въ земледѣлското производство много малко или никакъ не сѣ засегнати, или не сѣ получили облаги отъ този законъ за общественитѣ осигуровки. А въ сѣщностъ, по принципъ, работниците въ това производство попадатъ въ категориитѣ на закона, обаче последниятъ не е приложенъ въ тая областъ.

Министър Ц. Бобошевски: Въмсто да приказвате за друго въ вашитъ събрания, говорете за него.

И. п. Янчевъ (з. в): Ще ви кажа и за него.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Него го нѣмаше, когаго се разглеждаше законопроектъ въ комисията. Азъ помня колко дни изгубихме да опредѣлимъ кой е работникътъ, който ще се ползува отъ този законопроектъ. Недейте мисли, че не сме взели предъ видъ и положението на селския работникъ. Но вземете да разширите закона, че да видимъ — и да накарате всѣки селски стопанинъ да плаща за своя работникъ на държавата. Защото това е законътъ — да видимъ кой ще се съгласи тогава всѣки селски работникъ да влѣзе тукъ. Вие сте по-младъ отъ насъ, но ние разисквахме много по този въпросъ и дойдохме до туй положение, че докато нѣмаме професионални селски работници, не е възможно засега да разширимъ закона и върху тѣхъ. Извинете, че Ви прекъснахъ, но азъ искахъ да Ви дамъ доказателство, че сме се мъчили върху тоя въпросъ въ комисията.

И. п. Янчевъ (з. в): Г. Данаиловъ! Вие знаете, че тамъ ще има една колизия между интереса на стопанина и работника.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Зная, затова искамъ да Ви предупредя, че въпросътъ е разискванъ.

И. п. Янчевъ (з. в): И тогава въ опредѣляне размѣра на работническата заплата, на служаща, тъй да се каже, на аргатина въ земледѣлското производство, ще се дойде до единъ размѣръ на заплата, на възнаграждение. Следователно, нѣма защо да се повдига този въпросъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ама Вие го повдигате. Има въпросъ за слугитъ и за слугинитъ, който е много важенъ, но не можемъ да го изнесемъ тукъ, защото има други въпроси, които се преплитатъ съ интереситъ на хората. Така не става.

И. п. Янчевъ (з. в): Азъ казвамъ, напротивъ, че законътъ не е приложенъ. Г. г. народни представители! Че действително има работници въ селата, въ земледѣлското производство, въ скотовѣдството, въ овощарството, навсѣкѣде, които попадатъ да бждатъ въ тия категории на закона и които заслужаватъ да бждатъ засегнати отъ него, това е неоспоримъ фактъ. Известно ви е също така, че и тѣ сж изложени на злополука, на болестъ, на инвалидностъ, на старчество, и то най-много, затуй, защото знаете, че земледѣлскиятъ работникъ, чиракътъ, слугата участвува въ производството съ своето семейство, съ децата си и съ всички и дава не само своята лична работа, но и работата на своята съпруга. Ето защо, и тя взима участие, тъй че и тя може да попадне въ тази категория, въ туй нещастие или нужда да бжде репарирана.

Та, казвамъ, държавата за земледѣлското производство и неговитъ клонове, въпрѣки това, че то се включва въ понятието „стопанство“, което се употребява въ закона, е направила малко. Азъ смѣтамъ, че трѣбва да се желае, щото не само това правителство, но и всички, които ще дойдатъ следъ него, да направятъ възможното, щото да се приложи законътъ и по отношение на това производство така, както е предвидено.

Г. г. народни представители! Специално по измѣненията, които се предлагатъ съ настоящия законопроектъ, азъ ще кажа само нѣколко думи. Ние сме съгласни да се увеличатъ пенситъ на ония, които сж пострадали и които иматъ право да получатъ такива по закона за общественитъ осигуровки, да се засили контролътъ надъ лѣкарския хонораръ, защото азъ знамъ, че ставатъ известни злоупотрѣбления. Контролътъ, който се предвижда съ настоящия законопроектъ на г. министра, за известни болести е сжщиятъ, за други се дава една нова организация. Азъ мисля, че съ това е намѣренъ единъ срѣденъ пътъ. Ще се направи опитъ. Но все пакъ законопроектътъ ще отиде въ комисията, тамъ ще се проучи по-добре и ако трѣбва да се направятъ нѣкои измѣнения, ще се направятъ.

Отъ името на нашата парламентарна група заявявамъ, че ние по принципъ сме съгласни съ измѣнението, което се прави на закона за общественитъ осигуровки и ще гласуваме за законопроекта, защото той е отъ обществено

значение, той е единъ законъ, който засѣга една грамадна частъ отъ гражданитъ на нашата страна, единъ законъ, който иде да гарантира единъ що-годе животъ на работниците у насъ въ случай на нещастие, болестъ и пр. Ето защо, ние нѣма да бждемъ противъ законопроекта по принципъ. Подробности ще видимъ въ комитята.

Г. г. народни представители! Понѣмѣ преждеговорившитъ оратори разгледаха твърде обширно законопроекта, азъ смѣтамъ за излишно сега да се впускамъ въ подробности. Особено г. Януловъ изложи много добре ставището, което трѣбва да се възприеме отъ ония, които защитаватъ по принципъ общественитъ осигуровки.

Завършвайки, азъ считамъ за необходимо да кажа само нѣколко думи по отношение на оная похвала, която самъ си направи г. Стойчо Мошановъ за прокарването на законопроекта за общественитъ осигуровки.

М. Дочевъ (д. сг): Тукъ вече ще си силентъ!

И. п. Янчевъ (з. в): Г. г. народни представители! Законътъ за общественитъ осигуровки за въ случай на болестъ и злополука, бжде изготвенъ още въ 1918 г.

Министър Ц. Бобошевски: Райко Даскаловъ го внесе, но после го оттегли.

И. п. Янчевъ (з. в): Отъ Райко Даскаловъ въ наше време бжде изготвенъ специаленъ законъ за общественитъ осигуровки, . . .

Министър Ц. Бобошевски: Но той го оттегли.

И. п. Янчевъ (з. в): . . . който е почти сжщиятъ, който прокара и Демократическиятъ сговоръ. Законопроектътъ тогава бжде внесенъ въ Народното събрание, обаче, благодарение на съвършено недоброевѣстнага критика на крайнитъ, на комуниститъ, Райко Даскаловъ, въ единъ моментъ на нервностъ, или що ли, го оттегли. Ако, обаче, не бжде дошелъ 9 юний, сигурно този законопроектъ щѣше да бжде прокаранъ.

Така че азъ правя това възражение на г. Стойчо Мошановъ, че инициативата не е тѣхна и че намѣриха изготвенъ вече отъ земледѣлско време законопроектъ за общественитъ осигуровки. Отъ друга страна азъ не мога да си обясня, защо единъ представителъ на работницитъ, какъвто бжде предшествуваниятъ ораторъ г. Калайджиевъ, не се съгласи по принципъ да гласува за този законопроектъ, който дава на работницитъ повече права, отколкото тѣ имаха по сега действащия законъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Калоянъ Маноловъ.

К. Маноловъ (зан): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! 1919 г., следъ европейската война, между другото, донесе и една прибързана работа у насъ. Тогазашниятъ министъръ на търговията, уважаемиятъ г. Янко Сакжзовъ, въведе много набързо 8-часовия работенъ день у насъ, който 8-часовъ работенъ день и до днесъ не е възприетъ нито въ Англия, нито въ Германия; въ Франция е въведенъ условно. Г. Сакжзовъ направи по-скоро това за реклама. Още тогава ние, занаятчиитъ, казахме нашата дума. Ние заявихме, че съ това нововъведение се бърза и на българското производство се нанася единъ ударъ, който ще има голѣми послѣдствия. Сега правителството на Демократическия сговоръ, за да довърши онова, което бжде започнато и за когото ние казахме, че е много прибързано, въведе работническитъ осигуровки, и днесъ иде да ги увеличи. Ние, занаятчиитъ, конкретно по това, което днесъ се иска, заявяваме, че сме противъ. Ние бихме гласували за единъ законопроектъ, въ който би се предвиждало оны, който получава осигуровка, да понася и тежеститъ на тая осигуровка.

Азъ се възползвамъ отъ отказа на работническия представителъ да гласува за законопроекта, който дава повече права на работницитъ, и моля народното представителство да не гласува за законопроекта, толкозъ повече, че самитъ работници се отказватъ отъ него.

И. Януловъ (с. д): Недейте говори такива работи.

К. Маноловъ (зан): Азъ говоря така, както разбирамъ, и изказвамъ мнението на ония, които представлявамъ. Както

г. грсф. Данаилов каза за земледѣлците, че не могат да понесат вноските за фонда, така и дребното занаятчиство, което е обременено съ плащания, което не е такова, каквото е занаятчиството въ Европа, не може да понесе вноските, които законът го задължава да пращи въ фонда „Обществени осигуровки“.

Освенъ това, ние искаме не само работниците, но и ние, занаятчиците, да бъдемъ осигурени, като ние не плащаме вноски, защото плащаме такива за работниците, или пъкъ да плащаме, но съ едно значително намаление, и като законът за обществените осигуровки засегне и занаятчиците, които имат доходъ подъ 50.000 л. годишно.

Ако е нужно да се осигуряватъ работниците най-после, не сме противъ, но нека тѣ си понесатъ по-голямата частъ отъ вноските по осигуряването, като остане ние да внасяме по-малката частъ, въ никой случай, обаче, не наполовина, като същевременно и ние влѣземъ въ осигуровките. Ние смѣтаме, че така правилно ще бъде разрешенъ въпросътъ.

Въ нашите конгреси ние сме взели своето становище, а то е: да се създаде новъ законъ за обществените осигуровки, като бждатъ чути мненията на всички, които той ще засегне.

Днешниятъ законъ за обществените осигуровки обременява насъ, дребните занаятчици, твърде много. Ние, г-да, не сме като европейските занаятчици. Азъ имахъ възможностъ тая година да бжда въ Чехия и да видя, какво сж тамъ занаятчиците и какво сж тукъ. 8-часовиятъ работенъ день, който се прие у насъ, не се прие отъ ония, които продукуваха да се приложи у насъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Това става по силата на договора за миръ.

К. Маноловъ (зан): Но защо не го приеха въ Англия, въ Германия, и т. н.?

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ние го приехме въз основа на договора за миръ.

К. Маноловъ (зан): То беше повече реклама. Занаятчиството у насъ изнемогава. Занаятчицата, докато му виждатъ очите и държатъ ржцете, трбва да работи. Престане ли да работи, той дохожда до просяшка тояга. Това е положението на занаятчицата. То може да се анкетира и да се констатира. Занаятчиците които до преди 10 години сж работили и сж цвѣтели, днес сж дошли до положението да търсятъ корица хлѣбъ, безъ да има кой да ги подкрепи, и то тогава, когато се мисли за работника, когато той се осигурява и за въ случай на безработица и за въ случай на злополука.

Азъ смѣтамъ, че правителството трбва да изготви единъ съвършено новъ законъ за обществените осигуровки. Тогава ние ще си кажемъ думата какъ трбва да бжде сложенъ въпросътъ за осигуровките, кой трбва да носи тежестите, кои трбва да засегне законътъ и т. н. За тая законопроектъ обаче, ние нѣма да гласуваме по тия съображения, които казахъ. Ние не сме противъ единъ законъ за обществените осигуровки, но ние не можемъ да гласуваме този.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Въпроситъ, които повдигатъ преждеговорившиятъ и по-рано прѣдставителътъ на работническата група, сж въпроси, които не могатъ да се разглеждатъ сега, поради особеността на законопроекта, който е поставенъ на разглеждане. Законопроектътъ засѣга специално известни членове отъ закона за обществените осигуровки и по тѣхъ народното прѣдставителство ще трбва да си каже думата, приема ли законопроекта по принципъ.

Всичко онова, което се излага отъ преждеговорившиятъ, може да е отъ голѣмъ интересъ за Народното събрание, но то става само по-начини, които предвиждатъ нашата конституция и правилникътъ за разглеждане на законитѣ. Ето защо по тѣзи въпроси не би могло да се приказва, не би могло да се претендира, че ще трбва да се постави гласуването на законопроекта въ зависимостъ отъ това, дали ще се представи новъ законопроектъ съ тия принципи, които искаше преждеговорившиятъ. Нашата задача е, дали ще можемъ да постигнемъ едно подобрене на съществуващия законъ съ законопроекта, който се внася. И ако смѣ-

таме, че ще се внесе подобрене, ние трбва да го гласуваме съ желание да се направятъ въ комисията онѣзи поправки, които сж необходими, за да не става нужда въ скоро време да се внася новъ законопроектъ за ново измѣнение на закона за обществените осигуровки.

Г. г. народни прѣдставители! Това е законопроектъ, който все пакъ има щастието да бжде поставенъ на обсъждане отъ народното прѣдставителство. И не е правъ г. Стойчо Мошановъ, като казва, че Народното събрание не проявява интересъ къмъ законопроектитѣ, които минаватъ презъ Народното събрание. Почва вече Народното събрание да проявява интересъ. Но преди нѣколко дни — съ право можемъ да кажемъ това — Народното събрание остави да мине мълкомъ единъ законопроектъ отъ много голѣма важностъ за нашия общественъ и държавенъ животъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: За стабилизацията на лева?

Н. Пждаревъ (д. сг): Не за стабилизацията на лева, г. министре, а законопроектътъ, съ който се поставятъ основи и се урежува техническата служба у насъ, единъ законъ, който мина въ петъ минути. Въ него има маса нови работи, създаватъ се маса задължения за гражданитѣ, маса ограничения се предвиждатъ, но въ тази Камара никой не поиска думата, за да се спре върху който и да било членъ отъ този законопроектъ. А той съдържа повече отъ 80 члена. За приемачето на този законопроектъ ние можемъ да си направимъ упрѣкъ. И наистина, когато може да мине единъ такъвъ важенъ законопроектъ презъ Камарата, безъ да се прояви най-малъкъ интересъ къмъ него, азъ се питамъ, могатъ ли народните прѣдставители да претендиратъ, че си изпълняватъ дълга като законодатели? Съ тия законопроектъ ние поставяме основата на едно положение, което досега съ никой законъ не е било урегулрано; не беше въпросъ да се измѣнятъ съ него нѣкои членове въ действащия законъ, какъвто е сега случаятъ. А ние виждате, че за законопроекта за измѣнение на закона за обществените осигуровки отдѣляме цѣло заседание.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Изгубихме си вѣрата въ техническата властъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Ако е изгубена вѣрата въ техническата властъ, трбваше законътъ за Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството да се създаде по начинъ, че да може да се възстанови вѣрата въ управлението на тая държава. Техническата властъ ще бжде такава, каквато ние отъ тукъ наредимъ да бжде.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Съвсемъ не е така.

Н. Пждаревъ (д. сг): И ако съ нашия законъ ние не можемъ да успѣемъ, то е другъ въпросъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ Ви моля да поживѣете малко около Прошековата фабрика, за да видите има ли техническа властъ. Да може да Ви турятъ тамъ да поживѣете малко, да видите има ли техническа властъ въ България и въ столицата София.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни прѣдставители! Ако, когато е строена Прошековата фабрика, съседитѣ не сж се погрижили да си запазятъ правата, които предвиждатъ законитѣ, кой имъ е кривъ, че сега понесатъ едно фабрично заведение, което по законъ не може да стои тамъ?

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не е вѣрно. Тая фабрика незаконно съществува въ чертитѣ на града. Отъ първия моментъ до днесъ тя съществува въ чертитѣ на града. Гдето не трбва да съществува такава фабрика, тамъ е турена.

Н. Пждаревъ (д. сг): Когато зная колко въпроси се повдигаха въ комисията по Министерството на благоустройството при приемането на този законъ, какви дебати предизвикаха тѣ, колко петиции следъ петиции постѣпиха въ комисията по всички тѣзи въпроси, които се уреждаха въ закона, и когато си помисля, че не мога да повдигамъ тукъ никакви въпроси, които сж разглеждани въ комисията, защото тя ги е разгледала и ги внася въ Народното събрание, азъ не само очаквахъ, че въ Народното събрание ще се повдигнатъ въпроситѣ, които бѣха повдигнати тамъ, и ще се иска отъ народните прѣдставители, може би, измѣнение

на решенията на комисията по известни въпроси, но и по главния въпрос, който всекога е занимавал народното представителство въ бюджетарната комисия — какъдето е бил повдиган много пъти — за обединението на техническите служби. Този въпрос, обаче, мина тихомъ мълкомъ презъ Народното събрание, разшири се невъзможността да се обединятъ и организиратъ техническите служби. Въ Народното събрание нѣма никой да се опита, бе джанамъ, презъ пленума да мине туй. Та, казвамъ, г. г. народни представители, вѣрно е, че минаватъ законитѣ, които сѣмъ отъ голѣмо съществено значение за нашата държавна и обществена организация, набързо, тихомъ мълкомъ презъ Народното събрание.

По този законпроектъ, г. г. народни представители, не бихъ вземалъ думата, ако не бѣше коренната промѣна въ становищата на г. министра на търговията и на г. докладчика на законопроекта по тия въпроси, които се засѣгатъ въ чл. 43 отъ законопроекта. Не говоря за първитѣ измѣнения на чл. 11. Когато се приемаше първоначалниятъ законопроектъ за общественитѣ осигуровки, имаше предложения, имаше настоявания да се създаде малко по-добро положение за тия, за които се отнася чл. 11. Отговори се тогава отъ министерската маса: „Не могатъ срѣдствата на фонда да позволятъ повече; това, което даваме, то ще бѣде. Ако следъ 4—5 години правителството съ срѣдствата, съ който разполага фондътъ, може повече да даде, нѣма, освенъ да бѣдемъ доволни и да се радваме, че това може да стане“. Това, безспорно, е отъ голѣмъ общественъ интересъ. Отъ голѣмъ общественъ интересъ за страната е, щото онѣзи, които сѣмъ пострадали, да могатъ да живѣятъ единъ горе-долу поносимъ живогъ.

Но въпросътъ е за измѣнението на чл. 43 отъ закона за общественитѣ осигуровки. Г. г. народни представители! Принципатъ за свободния изборъ на лѣкаря е поставенъ въ основата на закона. Този принципъ се положи много ясно и категорично тогава и отъ г. министра и отъ г. докладчика. Мненията, които се изказваха отъ страни, като се казваше: „Бе джанамъ, добре е това, свободенъ изборъ — болниятъ или онзи, който се нуждае отъ лѣкарска помощъ, да може самъ да си избира лѣкаря, но все трѣбва въ закона да мине известна регламентация, като предвидимъ и какво трѣбва да се прави въ случитѣ, когато се злоупотрѣблява съ това право на свободно избиране на лѣкаря измежду всичкитѣ лѣкари, които практикуватъ“, бѣха прави. Право бѣше, като се казваше: „Дайте да прокараме въ закона едно ограничение или едно регламентиране на този изборъ“, защото онова, което се е констатирало при прилагането на закона — единъ законъ, който да доказва, че Демократическиятъ сговоръ не създава социални грижи на книга, а действително въ живота проявява грижи къмъ всички онѣзи, които сѣмъ слаби и които иматъ нужда отъ обществена помощъ — е дало основание да се иска измѣнението на чл. 43. Това се знаеше. Ако вие си спомняте, тогава министъръ на търговията бѣше пакъ г. Бобошевски — едно щастие за него да може да прокара закона, и днесъ следъ петъ години да види резултатитѣ отъ онова, което е прокаралъ. Той настояваше: „Не желая въ закона да се вмѣкватъ никакви ограничения, никакви регламентации, защото съ това вие спъвате дейността на изпълнителната властъ; дайте на насъ, дайте на министерството ми, чрезъ отдѣленостъ на труда, чрезъ своята организация, чрезъ правилникъ, който ще се създаде, па, ако щете, съ правилникъ, при съставянето на който да участвуватъ и представители на лѣкарския съюзъ, и представители на Върховния медицински съветъ, но въ всѣки случай съ правилникъ, който ние ще дадемъ, да уредимъ тѣзи въпроси; азъ зная“ — казваше тогава г. министърътъ — „че има лѣкари, които злоупотрѣбляватъ, но това не става само у насъ, това става и въ други държави, това става въ Франция, мога да ви дамъ и примѣри“.

Министъръ Ц. Бобошевски: Не бѣше така.

Н. Пждаревъ (д. сг): Това бѣше тезата на г. министра.

Министъръ Ц. Бобошевски: Имате една основна грѣшка.

А. Пиронковъ (д. сг): Не бѣше така. Г. министърътъ поддържа тѣкмо обратното, а именно, че нѣма нужда да се дава свободенъ изборъ на лѣкаря. Г. д-ръ Руменовъ го предложи като своя теза.

С. Мошановъ (д. сг): Това стана при второто четене. При второто четене на законопроекта се прие свободниятъ изборъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Комисията премахна постановлението на законопроекта, че лѣкаритѣ се назначаватъ по изборъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Да, тѣй е, но то бѣше за фондовитѣ лѣкари.

Н. Пждаревъ (д. сг): Комисията премахна това и възприе свободния изборъ.

А. Пиронковъ (д. сг): Това стана по предложението на г. д-ръ Руменовъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Не е тѣй, г. Пиронковъ.

А. Пиронковъ (д. сг): Тѣй е.

Н. Пждаревъ (д. сг): Въ комисията се отхвърли постановлението за фондовитѣ лѣкари. Ако щете, дори полози-ната отъ докладитѣ, които ни бѣха раздадени тогава, бѣха отпечатани съ постановлението за фондовитѣ лѣкари, а другата половина съ постановлението за свободния изборъ. И се направи изявление отъ г. докладчика, че е пропуснато и ще трѣбва да се приеме и да се счита, че лѣкаритѣ ще бѣдатъ по изборъ.

А. Пиронковъ (д. сг): Не е така работата.

Н. Пждаревъ (д. сг): Азъ Ви моля, г. Пиронковъ, да провѣрите дебатитѣ отъ 1914 г. . . .

А. Пиронковъ (д. сг): Какво ще провѣривамъ! Зная го.

Н. Пждаревъ (д. сг): . . . и ще се убедите, че това е така.

Принципатъ, който се поддържае на второто четене, бѣше: лѣкари по свободенъ изборъ и специална регламентация съ правилникитѣ.

Г. г. народни представители! Изглежда, че службата не е могла да постигне това регламентиране, не е могла да постигне онзи ефикасенъ контролъ, който е необходимъ, за да може наистина да не се пилѣ по такъвъ начинъ, по какъвто смѣтатъ нѣкои, че се пилѣ фондътъ за „Обществени осигуровки“.

Но, г. г. народни представители, това е единъ общъ въпросъ. И азъ вземамъ поводъ отъ мизитѣ на г. министра, който казва, че е наложителна намѣсага на законодателната властъ, за да се създадатъ правила, по които ще става контролирането при прилагането на този законъ и при ползуване отъ лѣкари, за да подчертае предъ народното представителство именно, че това е единъ общъ въпросъ.

Въпросътъ за уреждане отношенията на лѣкаритѣ съ частна практика къмъ пациентитѣ, къмъ онѣзи, които сѣмъ принудени да се обърнатъ къмъ тѣхъ, тоже е единъ въпросъ общъ, въпросъ за контрола, който интересува не само осигуренитѣ, но която интересува всички български граждани, които сѣмъ принудени да се обърнатъ къмъ помощта на лѣкаритѣ.

Г. г. народни представители! Лѣкаритѣ, това сѣмъ техници, които достатъчно много сѣмъ наплодили у насъ. Имаме ги. Е добре, държавата трѣбва да даде една регламентация, за да осигуримъ тѣхното използване по единъ най-рационаленъ начинъ, за да може всѣки да бѣде свободенъ и спокоенъ, когаго отива да избира лѣкарь, да отиде при когото и да е съ сигурностъ, че нѣма да се вършатъ ширлатани, както г. д-ръ Руменовъ нарича постѣпкитѣ на нѣкои лѣкари. Когато председателятъ на Върховния медицински съветъ дохожда тукъ и ви казва: „Азъ съмъ го казалъ, и сега го заявявамъ, за мене е по-добре съ баби да се лѣкуватъ болнитѣ, отколкото съ шарлатани отъ лѣкари“, вие разбирате, докѣде е отишло това зло и колко е необходимо народното представителство да подчертае нуждата отъ регламентиране общо на този въпросъ — въпроса за отношението на лѣкаритѣ къмъ тѣхнитѣ пациенти.

Г. г. народни представители! Тамъ е всичкитѣ въпросъ: дали съ това законодателство, което сега се иска отъ насъ, ще може да се постигне това преграждане на непотечитѣ, на некоректнитѣ — ако щете, може да упо-

трѣбите и по-силна дума — отношения между лѣкари и пациенти?

Г. г. народни представители! Азъ не се съмнявамъ, че комисията, която ще има да разглежда законопроекта, ще има да се спре на много отъ неговитѣ постановления. Тѣзи постановления, съ които се мѣчимъ и нѣкакси внимаваме да не би да засегнемъ честолубието или разбирането на лѣкарското съсловие, нѣма да бждатъ отъ значение за комисията. Комисията ще се грижи и ще се мѣчи да създаде постановления, които наистина нѣма да засегнатъ достойнството на лѣкаря, но въ всѣки случай ще предудятъ всички онѣзи случаи, които сж станали или сѣ дали поводъ, за да се внесе това измѣнение на закона.

Г. г. народни представители! Азъ взехъ думата, за да подчертая това мое разбиране. Не е само този случай, дето ще трѣбеа и правителството и Народното събрание да се занимаятъ съ регламентиране службата на свободнитѣ лѣкари. Свободата въ избора на лѣкаря, както е запазена за всички граждани, добре е, че е запазена и тукъ. Но една регламентация въ това отношение, безспорно, е нуждна.

Г. г. народни представители! Това, което г. Стойчо Мошановъ каза, че едно подобрене въ закона би било, ако се приемеше системата на фондовитѣ лѣкари, азъ смѣтамъ, че нито може да се приложи навсѣкѣде като една обща система за цѣлата страна, нито пъкъ би била по-евтина таѣ система отъ онази, която сега е въ законопроекта и която бѣше и по-рано въ закона. Безспорно, това сж въпроси, които съ живота ще трѣба да се промѣняватъ. Това не е създаване на една форма, на една система, която ще остане вѣчна и съ която ще трѣба да се примири законътъ дотогава, докогато съществуватъ и осигуровкитѣ. Съобразно съ живота, съобразно съ нуждитѣ ще се мѣняватъ и тѣзи системи, които ще трѣба да легнатъ въ закона, за да се осигури правилното функциониране на осигуровкитѣ. По разбирането на г. министра, по разбирането на правителството, следъ 4—5 годишна практика, ще трѣба да се приеме, че тази система е по-правилна затова, защото другата се е оказала невъзможна и защото изпълнителната властъ безъ законодателни постановления е безсилна да попрѣчи на злоупотреблението въ това отношение.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че законопроектътъ, като специаленъ, не може да не бжде приетъ затова, защото той се старае да подобри създаденото положение. А всички онѣзи въпроси, които се повдигнаха, до толкова, доколкото се отнасятъ до измѣнения, че се разгледатъ въ комисията, където съмъ убеденъ, че ще може да се направятъ нуждитѣ измѣнения; другитѣ пъкъ, които засѣгатъ общитѣ положения за общественитѣ осигуровки, не могатъ да се разглеждатъ сега.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. г. народни представители! Всестранно се разясниха въпроситѣ въ връзка съ законопроекта, който цели измѣнението само на нѣколко члена съ закона за общественитѣ осигуровки. Този законопроектъ даде възможностъ да се изкажатъ по-компетентнитѣ г. г. народни представители и да освѣтлятъ Народното събрание върху значението на тия измѣнения.

Азъ ще кажа само две думи най-напредъ върху упрѣка, който г. Януловъ направи, задето ние сме закѣснѣли съ ратификацията на конвенциитѣ и рекомандациитѣ на Международната организация на труда, въ която ние сме редовни членове. По-правиленъ отговоръ отъ този, който г. Стойчо Мошановъ даде, а именно, че за насъ всѣкога е било по-важно, че сме успѣли да инкорпорираме, да осъществимъ тѣзи конвенции и тѣзи рекомандации, отколкото да ги утвърдимъ, не може да се даде. И ние днесъ смѣло можемъ да кажемъ, че сме извършили повече, отколкото други, като сме осъществили всичко онова, което сме приели като рекомандации, но не съ задѣлжение да го изпълнимъ непременно, а само да го имаме предъ видъ и, ако българскитѣ условия позволяватъ, да го приемемъ.

Г. Януловъ, за да бждѣше пълненъ, трѣбваше да процитира рапорта на директора на Международното бюро на труда г. Албертъ Тома, че България, по отношение изпълнението на тия конвенции и рекомандации, стои на едно отъ първитѣ мѣста. За насъ е по-съществено, г-да, да има тази материя, прокарана въ нашитѣ закони. И съ право ние сме заявявали и тамъ, и тукъ, че въ това отношение нашата социална политика е напълно осъществена. Ние имаме една завършена, една цѣлостна система на социално законодателство, за всички случаи, които визиратъ тия конвенции и рекомандации. И фрапантенъ е днешниятъ

случай, г. г. народни представители, когато внасяме измѣнение на закона за общественитѣ осигуровки по мотива, че това ни е наложено отъ измѣнението на нѣкои закони. Това измѣнение на закона за пенситѣ за държавнитѣ служители е, за да се увеличатъ тѣ съобразно условията на живота, за да могатъ пенсионеритѣ да съществуватъ. Но това съобразяване съ условията на живота се забави цѣли 5 години по отношение на една категория граждани — работническото. Това стана не по наша вина, а поради дългата процедура и голѣмитѣ дебати, които станяха въ Върховния съветъ на труда. Това трѣбваше да стане много по-рано, за да не чакатъ тия нещастници, особено пълнитѣ инвалиди, да съществуватъ съ по 900 л. месечна заплата. Това бѣше мотивътъ ние да пристѣпимъ къмъ измѣнение на закона за общественитѣ осигуровки. И когато пристѣпихме къмъ измѣнение на съответнитѣ постановления, подчинихме се напълно на разпореджанията на Върховния съветъ на труда, да премахнемъ принципа на фиксъ — опредѣлени пенсии, съобразно съ едни арбитрерни таблици, съдържащи 4 категории: — до 15 л. надница; отъ 15 до 30 л.; отъ 30 до 48 и отъ 48 до 60, а да приемемъ единъ другъ принципъ на срѣдна работническа надница презъ последнитѣ работни дни, умножено на 300. — това е повече отъ онова, което предвижда самата конвенция — а съ едно увеличение съ 800 л. за ония, които сж абсолютно некадърни за работа и които иматъ нужда отъ чужда помощ, за да съществуватъ.

Е добре, г-да, това не потвърждава ли моята мисль, че ние съ нашето законодателство изпреварваме въвеждането на тия рекомандации и конвенции? Това е напълно очевидно. Ние сме изпълнили всичко, ние сме прокарали почти всички рекомандации и задѣлжения. И въ това отношение ние можемъ да кажемъ, че нашето законодателство е оценено правилно отъ тази организация, която има върховенъ контролъ. И всѣка година въ нея справедливо се отдава една почитъ на българското правителство, което се вслушва въ съветитѣ на тази организация и е вършило една действително социална политика. И то не книжна, както искатъ да кажатъ. Ние сме при такова положение на фонда, че следъ като задоволимъ текушитѣ нужди на работническото, споредъ изискванията на закона, да вършимъ даже и нѣкои работи, които не сж пряма задача на закона за общественитѣ осигуровки. Ние даже отпущаме заеми на държавата, за да осъществява нѣкои стопански предприятия. Такова бѣ и оня день откритата за експлоатация линия — Джово—Твърдица. Това стопанско предприятие е отъ голѣмо значение за стопанското развитие на страната. И линията догодина ще се продължи до Сливенъ. Тя се строи съ спестяванията на работницитѣ и съ онова, което нашата незакрепнала още индустрия внася. Утре започваме постройката на болницата и т. н. Диспансеритѣ, г-да, сж тоже единъ необходимъ корективъ. Когато става дума за тѣхъ, ще ви кажа, че въ нашето увлѣчение презъ 1924 г. ние възприехме това, което отъ никоя друга страна не е възприето — единъ абсолютно идеаленъ принципъ — за неограниченото избиране на лѣкаря отъ страна на работника. Сега съ новия законопроектъ ние правимъ известни измѣнения.

По първото измѣнение нѣма какво да кажа, то се наложи отъ измѣнението на закона за пенситѣ на държавнитѣ служители. То носи едно чувствително подобрене. Ще имаме инвалиди, които ще получаватъ 2.000 л. на месецъ. И азъ се чудя, г-да, на куража на представителя на работническото, който въ своето умопомрачение и озлобление, че върши една полезна работа и за да остане вѣренъ на своя принципъ „колкото по-лошо, толкова по-добре“, защото така могатъ да създаватъ пакости и бунтарски настроения всрѣдъ работницитѣ, отиде да заявява отъ трибуната, че нѣма да гласува за едно очевидно отъ грамадна полза за работническото измѣнение на закона, чрезъ който нѣкои работници ще получаватъ по 2.000 л. месечно, което ще докара максимално 20.000 л., а не както бѣ по стария законъ 9.600 л. годишно. Толкова по § 1, който трѣба да се приеме отъ всички, съ изключение на г. Калайджиевъ.

Сега ида на втория, по-важенъ въпросъ, по който станяха дебати. По тоя въпросъ азъ никога не съмъ билъ въ противоречие, както каза г. Пѣдаревъ. Въ законопроекта отъ 1913 г. бѣше прокаранъ принципътъ на фондовитѣ лѣкари и тоя законопроектъ мина така въ комисията. Но въ оня моментъ стана едно движение всрѣдъ лѣкарското съсловие, което движение предизвика единъ извънреденъ конгресъ. Въ сщия моментъ, когато законътъ се разглеждаше тукъ, тѣ сжщо така заседаваха и направиха тържествени декларации, че тѣ поематъ гаранцията за

единъ самоконтролъ ефикасенъ, действителенъ, че тѣ поематъ цѣлата отговорностъ, ако действително нашиѣ предвиждания, които имаме тогава, се сбъднатъ, че той принципъ, който е идеаленъ и никѣде не е приложенъ, не ще може и у насъ да бѣде напълно приложенъ. И азъ бихъ желалъ г. Януловъ да ми цитира една страна. Германия ли? И тамъ има известно ограничение, известенъ корективъ на тоя принципъ.

С. Мошановъ (д. ст.): Г. Януловъ излѣзе.

Министъръ Ц. Бобошевски: Но ние, г-да, възприехме тоя принципъ. Той предполага едно пълно съзнание отъ страна на работничеството, че тия стотинки сѣ негови и че трѣбва да ги използва разумно, а не при всѣки случай, при всѣка кихавица, при всѣко най-малко неразположение, да прибѣгва до лѣкаръ. Ние запазваме принципа на неограниченъ изборъ на лѣкаръ, но по една листа, която е съставена отъ законнитѣ професионални организации на лѣкарството, като опредѣляме на единъ минимумъ отъ 750 работници единъ лѣкаръ. Тая листа нѣма да бѣде малка. Работникътъ ще има свобода, но ограничена, единъ по-ограниченъ изборъ, а не единъ абсолютно свободенъ изборъ — който щешъ лѣкаръ да вземешъ, за да те лѣкува. Защото, г-да, въ нашето работничество — и г. Януловъ забеляза това, макаръ въ една прикрита форма — нѣма това съзнание, че самото то трѣбва да бѣде главниятъ контролоръ, че най-много то трѣбва да щади своитѣ спестявания, а не за всѣка болестъ да отива при лѣкаря, но само тогава, когато нуждата го накара да стори това, когато то бѣде оправдано. Тогазъ не ще имаме работници, които и за най-малко главоболие и простудяване да отиватъ при лѣкаръ. При толкова лѣкари все ще се намѣрятъ нѣколцина, които да се нагодятъ къмъ това ниво на съзнание на работничеството и да станатъ съучастници на последнитѣ. При всички системи на свободния изборъ на лѣкаря сѣ вземани мѣрки, за да се корегира това увеличение на несъзнателното работничество и на отдѣлни екземпляри отъ лѣкаритѣ. Защото трѣбва да признаемъ, че нашето лѣкарско съсловие въ своята голѣма частъ, особено нашиѣ голѣми лѣкари, за тѣхна честъ и за честта на лѣкарското съсловие, никога не сѣ вършили тия работи, които нѣкои преувеличаватъ. Това сѣ единици и то много малко, не даже въ тоя процентъ, който се спомена. Но тѣ кандисватъ, така да се каже, на това невежество на работничеството, защото безъ съдействието на последното, нищо не могатъ да направятъ. Това ние целимъ да избѣгнемъ тукъ. Защото тая система на абсолютно свободно избиране на лѣкаря, г-да, е скѣпа. Защо? Защото не може да става контролъ за злоупотрѣбленията. Не може да се контролира единъ вече оздравѣлъ човѣкъ дали е ималъ нужда отъ толкова много визити, отъ толкова много инъекции, отъ такова прахосване на лѣкарството. Това е една трудна работа, г-да. Специалиститѣ по-добре ще я обяснятъ, отколкото ние, лаицитѣ, съ обикновения човѣшки разумъ. Този контролъ ще бѣде всѣкога по-ефикасенъ, когато става предарително, когато ще минешъ презъ единъ институтъ, го кажете, презъ една станция или пъкъ диспансеръ, дето хора съ държавни възгледи ще прегледатъ пациента, ще видятъ дали той има нужда отъ лѣкуване или не. И тогава ще се избѣгнатъ най-малко 90% отъ злоупотрѣбленията, отколкото да се прازی провѣрка, следъ като работникътъ е оздравѣлъ. Въ много рѣдки случаи може да се констатира, че лѣкарътъ е билъ недобросъвестенъ.

За да иллюстрирамъ моята мисль, и азъ ще си послужа съ цифри. Съжалявамъ, че времето не ми позволява да опровергая мнението на уважаемия г. д-ръ Руменовъ, който въ голѣма степенъ защити моя законопроектъ. Той цитира числото 22,000 души, г-да. Това число е само за онѣзи работници отъ 146,000 души работници, които вследствие на болестъ сѣ били принудени да отсътствувагъ отъ работата си. А броятъ на онѣзи работници, които сѣщо така сѣ причинили голѣмо разпиляване на срдѣствата на фонда „Обществени осигуровки“, които сѣ се показали на лѣкаръ и сѣ си ходили на работа като проходящи, е 4 пѣти по-голѣмъ. Това сѣ всички онѣзи слабосилни, които сѣ имали нужда да ходятъ при лѣкаръ за инъекция *casodilate de soude* за нѣкои промивки, превръзки и т. н. И тамъ сѣ ставали най-голѣмитѣ злоупотрѣбления. Нѣкой, подъ претекстъ, че е слабосиленъ, ще отиде 20 пѣти да му пускатъ *casodilate de soude* или ще отиде да му правятъ всѣки день промивки, превръзки и т. н., и ти представятъ едни смѣтки, да се чудишъ, какъ е било възможно

да отидатъ толкова срдѣства за лѣкарства. И тѣкмо това е, което е отегчило положението на фонда. И като имате предъ видъ, както ви казахъ, че тия работници сѣ 4 пѣти повече, значи 80,000, то при 146,000 работници, процентътъ нѣма да бѣде така малъкъ, както Вие, г. Руменовъ, искахте да кажете, че числото на тия работници е нищожно, и да ги сравнявате съ смъртнитѣ случаи. Ако ги сравнявате съ смъртнитѣ случаи, които сѣ 14%, то е нѣщо загубена работа. Тамъ вие сгрѣшихте. А има единъ чувствителенъ процентъ работници, които, може би, не недобросъвестно, но отъ невежество, отъ незнание, а има и хора манияци, които иматъ манията постоянно да ходятъ на лѣкаръ, влѣзне му брѣмбаръ въ главата и, трѣбва не трѣбва, ще ходи при лѣкаръ и ще намѣри отъ 500 души лѣкари въ София, 5 души безъ скрупули, които ще му уйднатъ на акъла да му шибатъ инъекции, и да представятъ после едни грамадни смѣтки. Това е, което вие искате да ограничимъ. И какъ ще си обяснимъ това чувствително увеличение на разносикитѣ по болестъ, когато работничеството не се е увеличило? Така напр., презъ 1925 г. сѣ изразходвани 24,000,000 л. за лѣкуване, лѣкарства и лѣкари; презъ 1926 г. — 36,000,000 л., значи 12,000,000 л. повече, а презъ 1927 г. — 42,000,000 л. Тая година, може би, ще се изразходватъ 50,000,000 л., значи, двойно повече отколкото презъ 1925 г. безъ работничеството да се е увеличило два пѣти. Безъ процентътъ на заболяванията да е толкова голѣмъ, ние виждаме, че въ продължение на три години разносикитѣ за лѣкари и медикаменти сѣ се просто удвоили. И когато имаме това като една причина и когато вие самички признахте, че сѣ безсилни да наложите една самоконтрола, за мене се налагаше длъжността, г-да, да искамъ да се прокара онзи корективъ, който смѣтамъ, че ще даде резултати. И този корективъ не се състои само въ предлаганитѣ отъ менъ измѣнения и допълнения на закона: той се състои сѣщо и въ учредяването на диспансеритѣ, което Министерскиятъ съветъ въ заседанието си снощи го одобри. Напълно признавамъ правотата въ думитѣ на г. Януловъ, че тая работа е важна, г-да, и тамъ трѣбва да бѣдемъ извънредно внимателни, не всѣки лѣкаръ, който има диплома, да се назначава. Тамъ трѣбва да бѣдатъ хора съ голѣми познания, хора съ голѣма етика и съ голѣмъ моралъ, които ще играятъ една възпитателна роль, и които нѣма да злоупотрѣбаватъ. И като елиминираме съ създаването на болницитѣ и на другитѣ станции, онзи грамадни проценти на социални болести — туберкулозата и венерическитѣ болести — само единъ нищоженъ процентъ работници заболѣли отъ специални болести ще ходятъ при другитѣ лѣкари, кѣдето ще трѣбва едно специално лѣкуване, като листата за тия лѣкари нѣма да бѣде ограничена, както досега, но ще бѣде изработена отъ лѣкарската организация и представена съ огледъ на това, че на 750 души работници да се падне единъ лѣкаръ.

Д-ръ В. Руменовъ: (мак): Въ закона не е опредѣлено кой е лѣкаръ специалистъ и специалноститѣ не сѣ регламентирани.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. г. народни представители! Азъ мисля да не се приказва по тая работа, за да нѣма нужда да ви давамъ повече обяснения.

За втори пѣтъ подчертавамъ, че грамадна частъ отъ българскитѣ лѣкари сѣ били достойни и чужди на това разхищение на срдѣствата на фонда, и даже нѣкои отъ тѣхъ сѣ идвали при менъ да ми обърнатъ сериозно внимание, че най-вече начинающи лѣкари посрдѣствомъ мисити и по други начини сѣ вършили разни работи, за което ние сега сме принудени да направимъ нѣкои измѣнения и допълнения на закона. Но нѣма никаква опасностъ. Нима е необходимо нуженъ този свещенъ принципъ на пълна свобода — единъ работникъ да си избира неограничено единъ измежду 500 лѣкари въ София? Какво ще попрѣчи, ако този изборъ се ограничи, въ смисълъ работникътъ да избира между 50 или 100 души лѣкари? Лѣкаритѣ, които ще бѣдатъ вписани въ листата, която ще се състави отъ лѣкарското съсловие, ще бѣдатъ добри лѣкари. Ние випаме на принципа на неограничения изборъ, на принципа на абсолютната свобода да си избирашъ лѣкаръ, а дохождаме до принципа на свободното избиране съ този корективъ, съ тая регламентация, за която ви говорихъ. Другото е подробности, които ще ги видимъ въ комисията.

Тия измѣнения и допълнения на закона, г-да, се налагатъ, за да можемъ о време да запазимъ фонда „Обществени осигуровки“, който дава такива блестящи резул-

тати. Зашото, ако оставим работитѣ да вървятъ тъй, както сега, подиръ 10 години фондътъ ще се компрометира, ще се изяде. Нека свременно, докато не сѣ дошли такива катастрофални послѣдствия, да въведемъ тѣзи корекции за доброто преди всичко на самото работничество. (Ръкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за „общественитѣ осигуровки“, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Законопроектътъ се изпраща въ комисията.

Ц. Стоянчевъ (з. в.): Моля, г. председателю, нѣма кворумъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Какво? Кѣде бѣхте досега?

Ц. Стоянчевъ (з. в.): Нѣмате кворумъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Я погледни сколо себе си да видишъ колко души сте.

Ц. Стоянчевъ (з. в.): Вие сте длѣжни да си правите болшинство, а не ние.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Моля, заседанието да се вдигне за утре, като въ дневния редъ на първо мѣсто се постави законопроектъ за стабилизирането на лева и за монетното обращение, а на второ мѣсто — отговорътъ на тронното слово.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Дневниятъ редъ за следующето заседание ще бѣде следния:

1. Второ четене законопроекта за стабилизацията на лева и пр.

2. Разискване по проектоотговора на тронното слово.

Одобряване предложенията:

3. За разрешаване на министра на финанситѣ да продава изваденитѣ изъ употребление пощенски марки и пр.

4. За измѣнение чл. 207 отъ закона за устройството на сѣдилищата.

5. За измѣнение нѣкои членове отъ закона за устройството на сѣдилищата.

6. За задържането на народния представителъ Аврамъ Стояновъ за престѣпление по чл. чл. 2 и 14 отъ закона за защита на държавата.

7. За отпущане месечно държавно пособие на руски ветерани.

8. За одобрение VII-то постановление на Министерския съветъ отъ 29 ноемврий 1924 г., протоколъ № 95.

9. За даване право на фирмата Т. Флорсхаймъ и С-ие Берлинъ, да изучава и работи за уранови руди въ землището на с. Стрелча.

10. За отмѣняване на общата възбрана и секвестъръ, наложени върху имотитѣ на бившитѣ министри отъ кабинета на Стамболийски.

11. За задържане и приемане на окръжна и общинска служба по ведомството на Министерството на общественитѣ сгради руски подданици и пр.

12. За одобрение XV-то постановление на Министерския съветъ отъ 25 юний 1928 г., протоколъ № 45.

Първо четене законопроектитѣ:

13. За допълнение на чл. 808 отъ търговския законъ.

14. За разрешаване извънбюджетенъ кредитъ отъ 7.500.000 л. за довършване постройката на пристанището въ Василико.

15. За одобрение договора за правоотношенията между държавата и Българското търговско параходно дружество въ Варна.

16. За одобряване решенията на Международната организация на труда, взети презъ 6-та и 7-та сесия на общата ѝ конференция.

17. За сключване бюджета за 1921/1922 финансова година.

18. За сключване бюджета за 1922/1923 финансова година.

19. За сключване бюджета за 1923/1924 финансова година.

20. За сключване бюджета за 1924/1925 финансова година.

21. За допълнение чл. 2 отъ закона за държавнитѣ служители.

Които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. и 15 м.)

Председателъ: **АЛ. Ц. ЦАНКОВЪ**

Подпредседателъ: **В. ДИМЧЕВЪ**

Замѣстникъ-секретаръ: **Т. КОЖУХАРОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.
Отпуски, разрешени на народнитѣ представители: Димитъръ Ивановъ II, д-ръ Иванъ Бешковъ, Василь Александровъ, Атанасъ Каишевъ, Ангелъ Узуновъ, Христо Баевъ, д-ръ Владимиръ Бурилковъ, Стою Джуджевъ, Запрянь Миховъ, Тончо Мечкарски, Георги Драгневъ, Петко Палиевъ, Колю Кожаклиевъ, Радко Начевъ, Добри Даскаловъ, Петъръ Миновъ, Георги Желѣзковъ, Страшимиръ Георгиевъ, Вичо Петевъ, Герасимъ Ангеловъ, Еню Колевъ и Ставри Андреевъ . . 123

Стр.
Питане отъ народния представителъ В. Кознички къмъ министра на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ — пита: защо не се открие спирка до с. Преколница по желѣзнопътната линия Кюстендилъ—Гюешево, което се иска отъ населението (Съобщение) 123

Законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за общественитѣ осигуровки (Първо четене) 123

Дневенъ редъ за следующето заседание 142